

MONOGRAFIA
POKONFERENCYJNA

SCIENCE,
RESEARCH, DEVELOPMENT #29

PHILOLOGY,
SOCIOLOGY AND CULTUROLOGY

Gdańsk

30.05.2020 - 31.05.202

U.D.C. 316+8.2+8.1.1.1.1.1 +8.0.1.8+082

B.B.C. 94

Z 40

Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.

(1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii.

(30.05.2020) - Warszawa, 2020.

ISBN: 978-83-66401-52-5

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do artykułów z konferencji należą do ich autorów.

W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię.

Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane przez dwóch członków Komitetu Naukowego.

Wszelkie prawa, w tym do rozpowszechniania i powielania materiałów opublikowanych w formie elektronicznej w monografii należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

W przypadku cytowań obowiązkowe jest odniesienie się do monografii.

Publikacja elektroniczna.

«Diamond trading tour» ©

Warszawa 2020

ISBN: 978-83-66401-52-5

Redaktor naukowy:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;

С. Беленцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;

Z. Čekerevac, Dr., full professor, «Union - Nikola Tesla» University Belgrade, Serbia;

Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;

И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;

Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

N. Yuriychuk, Ph. D in Pedagogics, Assistant Professor, Assistant Professor at the Chair for Ukrainian Linguistics and Methods of Education SHEI «Pereiaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical Hryhorii Skovoroda University», Ukraina

KOMITET ORGANIZACYJNY:

A. Murza (Przewodniczący), MBA, Ukraina;

A. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;

A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;

A. Malovychko, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

M. Stych, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska;

A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus.

I. Bulakh PhD of Architecture, Associate Professor Department of Design of the Architectural Environment, Kiev National University of Construction and Architecture

Recenzenci:

L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPU im. K.D. Ushinskogo, Ukraina;

М. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия.

ПРОБЛЕМА СВІТОВІДЧУТТЯ ГЕРОЯ У ПОЕМІ Т. ЕЛІОТА «ПІСНЯ КОХАННЯ АЛЬФРЕДА ПРУФРОКА»	
Козубенко Л.М.....	5
WORTBEGRIFF BERGE/ MONTI/ ГОРИ ALS ETHNOLANDSCHAFT UND SEINE ERKLÄRUNG (ODER MANIFESTATION) IN ITALIENISCHEN, DEUTSCHEN UND UKRAINISCHEN VOLKSLIEDERN.	
Huslia L., Pryimak L.	8
СТРАТЕГІЇ КІНОПЕРЕКЛАДУ ЖАНРУ ІСТОРИЧНОЇ ТА НАУКОВОЇ ФАНТАСТИКИ	
Воробей Ю. М, Сидорук Г.І.....	21
ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ В КОРОТКИХ АНГЛОМОВНИХ ОПОВІДАННЯХ	
Путалкевич І. П., Коляса О.В.	26
СУБСТАНТИВНІ ТЕРМІНОСПОЛУЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ НОМІНАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ТЕКСТУ	
Дроф'як Н. І.....	31
UZASADNIENIE WYKORZYSTYWANIA METODY HISTORII MÓWIONYCH W DZIAŁANIACH PROJEKTU „BAVA YELKA”	
Lystyuk S. O.....	38
ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ТУРЕЦКОГО ЯЗЫКА И РЕФОРМИРОВАНИЕ АЛФАВИТА	
Ненов И.Г.....	44
ДЖЕРЕЛА ВИНИКНЕННЯ Й ПОЕТИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ ДОМІНАНТИ «ВОДА» У ЛІРИЦІ МИХАЙЛА ДРАЙ-ХМАРИ	
Родіонова І. Г.....	52
LEGAL TERMINOLOGY: UKRAINE AND THE USA	
Kovalenko I.	59
УЧЕБНЫЙ ТЕКСТ КАК СРЕДСТВО ОБУЧЕНИЯ РКИ НА НАЧАЛЬНОМ ЭТАПЕ	
Макаренко А. Г.....	62
STRATÉGIES DE COMMUNICATION ET DE LANGUE DANS UN ENVIRONNEMENT MULTICULTUREL	
Prosiannyk O.P., Lamaachi M.	65

ПРОБЛЕМА СВІТОВІДЧУТТЯ ГЕРОЯ У ПОЕМИ Т. ЕЛІОТА «ПІСНЯ КОХАННЯ АЛЬФРЕДА ПРУФРОКА»

Козубенко Л.М.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української і зарубіжної літератури та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди»

У статті досліджується проблема світовідчуття героя у поемі Т. Еліота «Пісня кохання Альфреда Пруфрока»; аналізується особливості мистецького таланту Т. Еліота в реалізації цієї проблеми.

Ключові слова: проблема, світовідчуття, поема, герой, твір.

Keywords: problem, worldview, poem, hero, work.

Томас Еліот вважається одним із найвизначніших англо-американських поетів ХХ століття. Він увійшов у світовий літературний процес як виразник катастрофічної свідомості і відчуженості людини. Поезія митця була високо інтелектуальною, що часом породжувало у середовищі читачів «культ Еліота», хоча водночас поет володів майстерністю гри і зривання масок з людської байдужості й жорстокості. Його поетична гра часто наближалася до розпаду, відчаю людини ХХ століття, але ніколи не переставала бути відвертою. У розвитку європейської поезії ім'я Т. Еліота пов'язане з модернізмом, зокрема з імажізмом.

Одним з вершинних творів у ранній поетичній спадщині Т. Еліо-

та є поема «Пісня кохання Альфреда Пруфрока». Філософська основа цього твору продовжує ідеї «Рапсодій вітряної ночі». Ліричний герой цього разу обирає іншу форму втечі від життєвого абсурду: гріх і бруд. «Пісня кохання Альфреда Пруфрока» стає описом жорстокого світу ХХ століття, у якому людина стає вигнанцем і усвідомлює саму себе лише на самоті.

Поема розпочинається переліком тих невпевненостей людини, котрі стають причиною її розчарування і самотності. По-перше, це люди, котрі повинні кудись іти разом, не впевнені у тому, що їх щось об'єднує. По-друге – оточення (місто, вулиці, дешеві готелі) вечірньої депресії, самотності, спустошеності:

Отож ходім, удвох ходім

В час, коли вечір простягнувся
під небом цим блідим,

Як хворий на столі хірурга під
наркозом;

Отож ходім крізь порожні ву-
лиці...

[2, с. 71].

По-третє, люди, котрі виходять
на вулиці, йдуть «крізь» них у світ,
щоб втекти від нього. У чому при-
чина парадоксу? У тому, що люди
не мають життєвої мети (адже саме
життя є безглуздом), і їх дорога
веде в нікуди. Тому й запланований
візит не має жодного змісту і не
може стати втечею від самих себе.

Чим далі герой «заглиблюється»
у світ, тим більше переконується у
його бездушності, механістичнос-
ті, жакливій байдужості до живої
душі. Звідси й розпачливе запитан-
ня-викрик:

Отож, чи я наслідуюсь

Потурбувати щось у цілім світі?

[2, с. 73].

Образи мовчазного океану, ту-
ману, глибокого сну стають для
Альфреда Пруфрока відкриттям
досі невідомого часу, що мусить
стати і змінити ту жорстокість та
безвихідь, що їх не в силі змінити
сам герой:

Воістину надійде час

І для туману, що вздовж вулиці
сердито

Клубочучись, жовтавим боком
тре об шибку,

Надійде час, надійде час...

[2, с. 75].

Ці слова стають філософською
кульмінацією поеми і нагадують
читачеві пророчі слова Книги Ек-
клезіастової [1, с. 318]. Т. Еліот
прагне застерегти людину перед
жорстокістю часу і попередити про
його всемогутність. Час допускає
свободу мислення людини, але той,
хто зволікає, зазнає поразки у дво-
бої з часом.

Видається, що на початку поеми
Альфред Пруфрок готовий до дії і
не буде зволікати. Але чим більше
він самозаглиблюється, тим більше
втрачає потребу діяти. Минуле все
переконливіше ізолює героя від су-
часного: його спогади стають при-
чиною бездіяльності. Не випадко-
во в роздумах Альфреда Пруфрока
воскресає шекспірівський Гамлет
як філософський опонент. Різниця
між Гамлетом і еліотівським лірич-
ним героєм полягає у тому, що
перший здійснив свій вибір і зва-
жився на справжній вчинок, тоді
як другий нічого не зробив:

Ні! Я не Гамлет, я не був ним
зроду...

[2, с. 74].

Альфред Пруфрок ніколи не був
Гамлетом: ні в минулому, ні в тепе-
рішньому. І найбільша його траге-

дія у тому, що він є людиною без майбутнього, бо нічого не вчинивши, не реалізувавши себе у минулому й теперішньому, людина не заслуговує на майбутнє.

Попри глибокий філософський зміст та інтелектуальну складність, поема «Пісня кохання Альфреда Пруфрока», за визнанням самого автора, має музичне оформлення і ритмічну гармонію. Т. Еліот створює приклад ритму музичної фрази в поезії. Цей ритм організують особливі перегуки й повтори метафор, символів, асоціацій та роздумів. Поетичний світ Т. Еліота сповнений суперечностей, гірких розчарувань, душевного розпаду людини, яка є самотником у жорсткому житті.

Отже, поема «Пісня кохання Альфреда Пруфрока» звучить як справжня пісня, фінал якої має

трагічний характер: затоплення у несвідомості, у неіснуючому майбутті. Цей твір репрезентує катастрофізм поетичної свідомості митця. В поемі відчувається розгубленість, розчарування і навіть страх ліричного героя, викликаний безглуздям буття.

Література

1. Екклезіаст // Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт. – уклад. Ю.І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. С. 318.
2. Еліот Т.С. Вибране. Київ: Дніпро. 195 с.
3. Павличко С.Д. Лабіринти Томаса Стерна Еліота // Зарубіжна література. 1999. № 16 (128). С. 3 – 6.
4. Томас Стернз Еліот. «Пісня кохання Пруфрока» // Зарубіжна література. 2003. № 45. С. 11 – 16.
5. Чертенко О.П. Т.С. Еліот – поет і теоретик модернізму (Літературознавчий нарис до вивчення його творчості) // Всесвітня література. 2003. № 10. С. 48 – 53.

**WORTBEGRIFF BERGE/ MONTI/ ГОПИ ALS
ETHNOLANDSCHAFT UND SEINE ERKLÄRUNG (
ODER MANIFESTATION) IN ITALIENISCHEN, DEUTSCHEN
UND UKRAINISCHEN VOLKSLIEDERN.**

Huslia Liudmyla, Pryimak Liliia

Vorkarpaten Universität von Namen V. Stefanyk, Ivano-Frankivsk, die Ukraine.

In den letzten Jahren hat sich die wissenschaftliche Untersuchung der Wechselwirkung zweier verwandter Phänomene menschlichen Handelns – Sprache und Kultur – intensiviert. Die Besonderheiten des Funktionierens und Reflektierens der Spezifität des nationalen Denkens in Gedichtstexten bleiben jedoch unerforscht. Vergleichende typologische Untersuchungen eröffnen die Aussichten, das Problem der Perspektiven der ethnischen Landschaft von Trägern verschiedener Ethnokulturen herauszuarbeiten.

Schlüsselwörter: nationalsprachliches Weltbild, funktional-semantisches Feld, Raumbild, Folkloreraum, ethnisches Bewusstsein, Ethnolandschaft, Volkslieder.

Wissenschaftler wie A. Vezhbitska, S. Ermolenko, T. Grigorenko, I. Golubovskaya, V. Zhayvoronok, V. Kononenko, O. Kubriakova, Y. Stepanov, U. Bertels, Mark Münzel, Gerd Spittler, Andre Gingrich und andere Wissenschaftler haben ihre Arbeiten den ethnografischen Einheiten und den ethnografischen Bezeichnungen als Mengen von Spracheinheiten der Ethnokultur gewidmet.

Theoretische und methodische Leitlinien für die Behandlung von Raumbildern sind die Werke von V. Anikin, O. Kulchytsky, D. Likhachev, Y. Lotman, C. Neklyudov, S. Rosovetsky, Ute Wardenga und anderen.

Die Probleme der ethnologischen Landschaft, die es ermöglichen, die

Spezifität des deutschen, italienischen und ukrainischen Sprachbildes der Welt auf der Grundlage einer typologischen Untersuchung der konzeptuellen Sphären Italiens, Deutschlands und der Ukraine zu analysieren, wurden jedoch nicht erörtert.

Die Relevanz der Studie liegt in der Untersuchung des Wortbegriffes *Monti/ Berge/ Gopu* (weiter Konzept *Monti/ Berge/ Gopu*) und seines funktional-semantischen Feldes in italienischen, deutschen und ukrainischen Volksliedern, die Ausdruck nationalsprachlicher Spezifität der ethnischen Gruppe verleihen.

Ziel der Studie ist: die Gebrauchsmuster von Spracheinheiten für die

Bezeichnung *Monti/ Berge/ Topu* zu analysieren und nationalgeprägte Merkmale der Konzeptosphäre als Fragment des sprachlichen Weltbildes im italienischen, deutschen und ukrainischen ethnokulturellen Raum aufzudecken, um die spezifische Funktionsweise dieses Konzepts in der ethnischen Landschaft zu identifizieren. Die Grundlage des Forschungsmaterials bilden Volkslieder aus Italien, Österreich, Deutschland und der Ukraine vom 19. bis zum Beginn des 20. Jahrhunderts.

Wir fokussieren uns auf das Konzept *Monti/ Berge/ Topu* in Anbetracht der sprachlich-kulturellen Kompetenz und als eines der Elemente des sprachlichen Weltbildes und dessen mentaler Natur als Objekt der Ethnolinguistik. Die moderne Wissenschaft bietet verschiedene Ansätze zur Erforschung kultureller Konzepte.

Laut Y. Stepanov ist "das Konzept, welches als Kultur in die mentale Welt des Menschen eingeht, und zugleich umgekehrt: Konzept ist das, was einen Menschen dazu bringt, in die Kultur einzutreten und sie in einigen Fällen zu beeinflussen."¹

So kann man sagen, dass Konzepte daher wichtige Bestandteile bei der Bestimmung der Identität einer ethnischen Gruppe sind und die Sprache in

verschiedenen Sphären und Kulturschichten repräsentiert.

Ziel unserer Studie ist es, die funktional-semantischen und kognitiven Eigenschaften von Spracheinheiten zu ermitteln und die Merkmale des Wortbegriffs *Monti/ Berge/ Topu* in den untersuchten Sprachen darzustellen.

Der funktionale Ansatz beinhaltet die Analyse ein- und mehrstufiger Ausdrucksmittel desselben Landschaftsobjekts, die auf der Grundlage gemeinsamer semantischer Funktionen interagieren und in Form und Inhalt der Merkmale identisch sein können. Einer der wichtigen Aspekte der Funktionsanalyse ist die Identifizierung von Gemeinsamkeiten und Unterschiede in Einheiten, basierend auf den Merkmalen der Invariante und Variante.

Das Konzept *Monti/ Berge/ Topu* fungiert auf die eine oder andere Weise als verallgemeinerndes Konstrukt, das auf verschiedenen Ebenen des Sprachsystems entworfen wurde, da es „Bilder der Welt von bestimmten Personengruppen darstellt – Sprecher derselben Sprache, die territorial vereint sind, sowie von anderen Merkmalen und geistigen Eigenschaften“².

Aus psycholinguistischer Sicht werden beim Studium von Begriffen die mentalen und sprachlichen As-

1 Stepanov Y. S. Im dreidimensionalen Raum der Sprache // Semiotische Probleme der Linguistik, Philosophie, Kunst. – Moskau, 1985. – 335 p.

2 Kulchytsky O. Personalismo ucraino Sintesi filosofica ed etno-psicologica. Monografia. Monaco-Parigi, 1985, p. 47.

pekte unterschieden. Wir stimmen der Meinung von E. Kubryakova zu, dass „das Konzept ein Begriff ist, der dazu dient, die Einheiten der mentalen und psychologischen Ressourcen unseres Bewusstseins und die Informationsstruktur zu erklären, die das Wissen und die Erfahrung der Person widerspiegeln, die operative Bedeutungseinheit des Gedächtnisses, das mentale Lexikon, konzeptuell Systeme und Sprachen des Gehirns“³.

In der Psyche ist es ein Objekt idealer Natur, ein Bild, das kulturell bedingte Repräsentationen des Muttersprachlers der Welt verkörpert und gleichzeitig ein Prototyp ist, ein Prototyp, der sich im Bewusstsein widerspiegelt und durch sprachliche Einheiten ausgedrückt wird.

Wie schreibt Bernard Nuss: „Völker haben wie Individuen Charaktereigenschaften, die sie bewahren und wie ein Erbe weitergeben. Ursprünglich verschwommen und kaum wirksam, haben sie sich im Laufe der Zeit langsam herauskristallisiert und schließlich unter dem Einfluss unterschiedlichen Faktoren immer präziser Gestalt angenommen“⁴.

Die national bezeichneten lexikosemantischen Einheiten reflektieren

das nationalsprachliche Bild der Welt einer bestimmten Nation sowie die Besonderheiten von Wirtschaft, Geographie, Gesellschaftsordnung, Folklore, Literatur, aller Art von Kunst, Wissenschaft, Alltag, Sittenkodex von Muttersprachlern der jeweiligen Sprache. Die Basis des begrifflichen Systems wird durch die sinnliche, objekt-kognitive Tätigkeit des Menschen geschaffen, da der zentrale Ort und Ursprung von Begriffen das Bewusstsein des Menschen und das Bewusstsein des Ethnos auf einer größeren Ebene des Denkens ist.

Bei der Analyse des nationalsprachlichen Raums eines bestimmten Volkes werden nicht nur historische, kulturelle und ethnologische Faktoren berücksichtigt. Sondern wichtig sind auch Regionale Aspekte des Funktionierens von Sprache und Kultur für die Bestimmung der nationalen Spezifität einer ethnischen Gruppe und nämlich: geografische Umweltfaktoren, die die Bildung einer ethnischen Landschaft beeinflussen.

Wie behauptet bei O. Kulchytskyy, spielt der geopsychische Faktor eine wichtige Rolle bei der Bildung der nationalen Psyche, obwohl er hinzufügt, dass „sein Einfluss auf die Bildung in der Endsynthese nur unter dem Gesichtspunkt einer kontinuierlichen, gleichzeitigen Berücksichtigung aller anderen bewertet werden

---

3 Kubryakova E.S. Ein kurzes Wörterbuch der kognitiven Begriffe / Unter der allgemeinen Redaktion. – Moskau: Wissenschaft, 1996. – 248 p

4 Bernard Nuss. Das Faust-Syndrom. Ein Versuch über die Mentalität der Deutschen. Bouvier Verlag-Bonn Berlin 1993.S. 214

kann“⁵. Unter geopsychischen Faktoren versteht der Wissenschaftler alle „Prozesse und Phänomene, die in der Psyche unter dem Einfluss der geografischen Umgebung auf den Menschen auftreten“⁶.

Seine Theorie basiert auf der Behauptung der Verbindung von „Erde und Seele“, des Einflusses des „Geistes der Erde“ auf die Bildung der „Seele des Menschen“, die im intuitiven „Sinn und Griff der Verbindung“ zwischen der geografischen Umgebung und dem Seelenleben des Menschen offenbart sind. Die geografische Umgebung (Merkmale von Landrelief, Sonnenschein, hydrografischen Systemen, Flora und Fauna) ist sowohl für die intra-mentalenen Prozesse und Zustände des Menschen als auch für die Bildung der Außenbeziehungen der Seele zur Welt entscheidend.

Diese harmonische Beziehung findet auf einer unbewussten Ebene statt und hängt von den klimatischen und geografischen Merkmalen des Gebietes ab, in dem eine bestimmte ethnische Gruppe lebt. Die Vielfalt der Landformen, der Einfluss des Sonnenscheins, die Luftfeuchtigkeit oder die Trockenheit des Klimas, die Be-

sonderheiten der Landschaften sind die Faktoren, die auf der tiefen unbewussten mentalen Ebene des Individuums wirken und genau die nationalen Besonderheiten des Verhaltens bestimmen. Die Besonderheit der Landschaftsaspekte hängt mit der Integrität der Wahrnehmung der topografischen Elemente des geografischen Gebietes zusammen und das beeinflusst wiederum die Bildung eines Bildes der Welt einer bestimmten ethnischen Gruppe.

Wir können also sagen, dass **Ethnolandtschaft** eine geografische Umgebung ist, die einem Menschen ein Bild der Realität vermittelt und unbewusst die Bildung eines ethnischen Psychotyps mit bestimmten funktional-semantischen und kognitiven Merkmalen beeinflusst.

Unter Berücksichtigung der Funktion der historischen, kulturellen, geografischen, klimatischen und psychologischen Merkmale der untersuchten ethnischen Gruppen werden das Konzept *Monti/ Berge/ Topu* und seine konzeptuellen Bereiche sowohl gemeinsame als auch unterschiedliche Merkmale im italienischen, deutschen und ukrainischen Sprachraum aufweisen. Alle drei Völker haben eine gebirgige Landschaft, aber die Umwelt in Flora und Fauna ist unterschiedlich. Diese bestimmen durch die gekennzeichneten klimatischen

5 Kulchytskyi O. Ukrainischer Personalismus, philosophische und ethno-psychologische Synthese. Monographie / – München-Paris, 1985. – S. 190

6 Kulchytskyi O. Ukrainischer Personalismus, philosophische und ethno-psychologische Synthese. Monographie / – München-Paris, 1985. – S. 190

Merkmale die spezifische Ethnolandschaft und folglich die konzeptionelle Sphäre in den untersuchten Sprachen.

Die Ähnlichkeiten und Unterschiede der ethnischen Landschaft als eigenständiges System von Bildkonzepten der Ethnizität werden anhand der Analyse italienischer, deutscher und ukrainischer Volkstexte ermittelt, die im Verlauf der historischen und kulturellen Entwicklung entstanden und erhalten sind.

Volkslieder als Element des kulturellen und sprachlichen Raums sind, um es klar auszudrücken, der „Akkumulator“ des sprachlichen Erbes, eine Art Schatz, der seit Jahrtausenden erworben und „durch die Erfahrung der ethnischen Zugehörigkeit verpasst und geheiligt wurde“, ⁷.

Das Wort oder der Satz in einem Volkslied hat eine zusätzliche Farbe, die mit den Besonderheiten der nationalen Sichtweise zusammenhängt. Ein besonderes lexikalisch-semantisches Paradigma bilden die räumlichen Bilder, die in den XIX-XX Jahrhunderten im volkspoetischen System wirken.

Auf der Grundlage einer typologischen Gegenüberstellung verschiedener Aufzeichnungen italienischer, deutscher und ukrainischer Volkslieder lassen sich eine Reihe von Wort-

konzepten skizzieren, die in typischen lyrischen Situationen die Semantik des „offenen“ Raums modellieren, in dem Landschaftsbilder hauptsächlich durch hierarchische Systeme gebildet werden: *Berg – Tal – Fluss – Hain – Wald – Steppe- Feld*.

Die genannten sprachlichen und ästhetischen Zeichen stellen bestimmte objektive Kategorien des Raumes dar und sind mit ihrem spezifischen Inhalt gefüllt, der unter Berücksichtigung individueller funktional-semantischer und kognitiver Merkmale im geografischen Umfeld aktualisiert wird.

Räumliche Bilder in Volksliedern werden durch die kommunikativ markierten Wortkonzepte ausgedrückt, die als symbolische Objekte der Landschaft und des Lebensraumes des Subjektes in die Struktur des Textes eingehen. Die Kategorie „des Raumes“ ist neben der Kategorie „der Zeit“ eine der weltweit führenden Konstruktionen der Gesellschaft in verschiedenen Stadien der Bildung seines künstlerischen Bewusstseins. In der historischen Dynamik von Raumbildern widerspiegelt das Konzept *Monti/ Berge/ Topu* die konzeptuelle Sphäre des Volksraums in italienischen, deutschen und ukrainischen volksgeselligen Liedern und vermittelt durch ein Bildsystem seine Einzigartigkeit.

---

⁷ Kononenko V.I. Text und Vorstellung / : [Monographie] /. – Kyiv-Frankivsk, 2014. – S. 192

Es besteht einerseits die Bezeichnung der Merkmale von Symbolen des Reichtums unbegrenzter Schätze, um die die Helden der Lieder konkurrieren, andererseits haben wir das Gefühl von Sehnsucht, Leid, Freiheitskampf oder glücklichem Schicksal.

Die wichtigsten Ausdrücke des untersuchten Konzepts sind die verallgemeinerten Bezeichnungen wie *Monte/ Berg/ Gopa* und *Monti/ Berge/ Gopu*, die im modernen Italienisch, Deutsch und Ukrainisch polysemantisch sind und ähnliche Bedeutungen haben: „Berg ist eine signifikante Erhebung über die umliegende Landschaft oder unter anderen Erhebungen“⁸.

Im Wörterbuch, herausgegeben von V.V. Jayvoronok ist gezeichnet: „Die Symbolik der Berge ist reich an Volkskunst; zuallererst ist es ein Hindernis; der Legende nach ist der Berg die Schöpfung des Teufels; Berge symbolisieren auch Sehnsucht, Trauer; Wohlstand, höherer sozialer Status, Geliebte (besonders die Unerreichbare)“⁹.

Das Raumbild *Monte/ Berg/ Gopa* im konzeptuellen Bereich des italienischen, deutschen und ukrainischen Folklore-Raumes ist zugleich Verherrlichung ihres Heimatlandes und Ausdruck von Gefühlen des Patrio-

tismus und der Liebe zum Heimatland, die sich im Paradigma der räumlichen Bilder mit einer Berglandschaft zeigen:

*Es grüne die Tanne, es wachse das Erz/ Gott schenke uns allen ein fröhliches Herz/ So tönts aus den Schluchten der Heimat heraus/ von jeglichem Berge, von jeglichem Haus. (Deutsches Volkslied)*¹⁰.

Auch:

*Monte Grappa, tu sei la mia patria, / sopra te il nostro sole risplende, / a te mira che spera ed attende, / i fratelli che a guardia vi stan. (Italienisches Volkslied);*¹¹

Auch:

*У горах Карпатах хотів би я жить, / З гори на долину хотів би сходить. / Там пташки співають весело все, у-ха-ха, / І голос сопілки там чути щодня (Ukrainisches Volkslied)*¹².

(Übersetz.: *In den Karpaten möchte ich leben / Ich möchte den Berg hinunter ins Tal gehen. / Dort singen die*

⁸ MUW, Vol. II, Das moderne ukrainische Wörterbuch.

⁹ Jayvoronok V. Zeichen der ukrainischen Ethnokultur. Handbuch. – Kyiw.: Dovira, 2006. S.

144

¹⁰ Deutsche Volkslieder. Weltkriegs-Liedersammlung (1926). [Risorsa elettronica] // Modalità di accesso: <https://www.volksliederarchiv.de/lexikon/weltkriegsliedersammlung/>

¹¹ Grande guerra. Canzoni di Guerra. [Risorsa elettronica] // Modalità di accesso: <http://www.primaguerra.it/component/content/article/75-canzoni-di-guerra/258-gran-dio-del-cielo-oh-dio-del-ciel>.

¹² Dmy populari ucraini e canzoni storiche. – Kiev: Editore. Akkad. dell'URSS, 1955. – 700 p. [Risorsa elettronica] // Modalità di accesso: <http://proridne.com/content/writers/Ukrainian%20Doors%20Dumas%20and%20historical%20canzoni/>

Vögel immer fröhlich, haha, / Und die Stimme des Vogels ist dort jeden Tag zu hören). (Ukrainisches Volkslied).

Das räumliche Bild *Monti/ Topu* im konzeptuellen Bereich der italienischen Folklore spiegelt die künstlerische Realität auf der Ebene der lyrischen Situation wider, nicht als detaillierte Richtung der räumlichen Bewegungen der Hauptfiguren, „der Alpiners“, sondern als symbolischer Codex des psychologischen Gefühls des Helden eines bestimmten sozialen Status und seiner patriotischen Kämpfe:

E tu Austria non essere ardita/ di varcare d'Italia il confine/ che sulle Alpi ci sono gli Alpini/ che su per aria ti fanno saltar. (Italienisches Volkslied).

Das Bild „*gli Alpi*“ wird erweitert durch die Einführung des lyrischen Helden, und durch die Verneinung des Landes, der sich mit neuen konnotativen Inhalten fühlt und steht die gesamte kommunikative Verbindung dar und das ergibt „das Bild des Italiens als Ganzes“¹³. Es bezeugt den kulturellen Wohlstand und ist gleichzeitig ein Indikator für die bürgerliche Position im Prozess der Bildung der italienischen Nation ist¹⁴.

In dem deutschen Sprachraum sehen wir den lyrischen Helden voll

Liebe und Stolz für seine Heimatland:

Wier kommen vom Gebierg,/ hat jeder an frischen Maut,/ hat jedr a treues Herz,/ schiane Federn auf ' n Haut 2/ steht ihm sahherisch gaut,/ und an Schnurrbart dazua, gibt an lustign Bua. (Deutsches Volkslied)

Auch:

Wir Tiroler aus dem Landl / die Sängler wir sein,/.... / Und so alt sollen wir werden / wie d` Tirolerische Treu,/ so gehn auch die Jahrhundert aneinander vorbei./ A Tanzal, a Juchzal dazua:/so lebt im Landl a lebrisca Bua. Jodler¹⁵. (Deutsches Volkslied)

In der Armee zu dienen, war eine Ehre für die deutsche und italienische Jugend, wie aus den Zeilen des Volksliedes hervorgeht, in denen der lyrische Held mit einem Gefühl des Stolzes auf seine Heimat erfüllt ist:

Schön bist du,/ Tirolerland, / in Berg, in Berg und Tal, dria überall, / dort hinter Felsen schön der Jodler Jodler schallt,/ in Wies, in Wies und Flur zeigt sich, zeigt sich die Spur / aber überall, aber überall ist Fels. (Deutsches Volkslied)

Auch:

Sono dell'Alpe i bei cadetti,/ nella robusta giovinezza:/ dai loro baldi e forti petti / spira un'indomita fierezza..

13 Kononenko V.I. Text und Vorstellung / : [Monographie] / . - Kyiv-Frankivsk, 2014. - S. 192
14 Cerroni U. L'identità civile degli italiani. - Editore: Piero Mani. - Lecce, 1997. - 227 p.

15 Südtiroler Volkslieder. Gesammelt und Herausgegeben von Alfred Quellmalz. Band 2. Bärenreiter-Verlag Kassel Basel Touts London. 1972. S 140.

(Italienisches Volkslied).

Einen ähnlichen emotionalen Zustand vermittelt das deutsche Volkslied «Karpathe», in dem deutsche Soldaten über die Größe der österreichisch-ungarischen Monarchie singen und behaupten, sie seien bereit, ihr Leben zu Ehren der deutschen Krone niederzulegen:

Hoch oben in den Karpathen,/ auf steiler Bergeshöh, / da kämpfen deutsche Soldaten,/ des Kaisers Südarmee./ Es kamen die Divisionen/ vom Lande Polen her/ sie kämpfen für deutsche Kronen/ und für die deutsche Ehr./

Auch:

Sie halten in diesen Bergen,/ die Wacht in deutscher Pflicht,/ sie kämpfen, stürmen und sterben,/ weil deutsche Treue nie bricht./ Wie deutsche Treu gebrochen,/ der Feinde starke Macht,/ als Deutschlands Kaiser gesprochen,/ "Ihr Völker, habet Acht!"./

*Hoch oben in den Karpathen/ auf steiler Bergeshöh/ da kämpfen deutsche Soldaten/ des Kaisers Südarmee/ та Es kamen die Divisionen/ vom Lande Polen her/ sie kämpfen für deutsche Kronen/ und für die deutsche Ehr*¹⁶. (Deutsches Volkslied)

Gegenwirkung von Wortzusammensetzungen wie *steiler Bergeshöh* – und *Kaisers Südarme*, auch *Hoch oben in den Karpathen* und *da kämpfen*

deutsche Soldaten, sie kämpfen für deutsche Kronen ist ein Beweis (für das hohe patriotische und soziale Entwicklungsniveau des deutschen Volkes. Für das deutsche Volk fungieren *Berge Karpathen / Гору Карпату* als Symbol für die Größe, den Wohlstand und die Herrlichkeit des deutschen Volkes. Das Bild des Berges wird zum bestimmenden Bestandteil des semantischen Inhalts des Textes und „erwirbt einen bestimmten, kulturell ausgerichteten kognitiven Sinn“¹⁷.

Eine kontrastierend andere Parallele zur figurativen Vision ist das ukrainische Volkslied „Karpaten“. Der ukrainische Soldat ist überwältigt von Sympathie und Bedauern für sein leidendes Volk, drückt seine negative Haltung gegenüber dem Krieg mit Russland aus und sucht Frieden und Freiheit:

Карпату, Карпату,/ Великі гори,/ Ой бодай би вас, Карпату,/ Затопило море! та Солдате-москалю,/ Де ти почиваєш,/ За родиною своєю/ Чи ти не скучаєш? (Ukrainisches Volkslied).

(Übersetz.: *Karpaten, Karpaten, / Große Berge, / Oh, zumindest, Karpaten / Überflutet euch das Meer! / und Soldat aus Rusland, / Wo ruhest du dich aus?, / Vermisst du deine Familie?*)

Im ukrainischen Volkslied ist das

¹⁶ Volksliederarchiv. <https://www.volksliederarchiv.de/hoch-oben-in-den-karpathen-auf-steiler-bergeshoeh/>

¹⁷ Kononenko V.I. Testo e immagine . [monografia] - Kiev.-Ivano-Frankivsk, 2014, p. 50.

Raumbild der Karpaten mit einer expressiven Negativsemantik beladen, die den Unterwerfungszustand des Protagonisten vermittelt und Ausdruck der dramatischen Geschichte des Nationalgeistes ist. Die Symbolik der räumlichen Bilder der ukrainischen Soldatenlieder ist meist dramatisch inhaltlich, ???das Bildsystem zielt darauf ab, Trauer und Leid, Stimmungen der Trauer, Trauer und Verzweiflung zu vermitteln.

Wie wir sehen, werden die konzeptuellen Vorstellung von *Monti/ Berge/ Topu* unter verschiedenen Perspektiven historischer Ereignisse enthüllt, es werden aus moderner Sicht unterschiedlich impressionistische Bilder nachgebildet, und die Besonderheit des emotional-sinnlichen, sozialen Charakters des italienischen, deutschen und ukrainischen lyrischen Helden wird enthüllt.

Funktional-semantische Transformationen der verglichenen Liedtexte repräsentieren das Konzept *Monti/ Berge/ Topu* in der semantischen Überschneidung mehrerer Ebenen, nämlich: In Form vom Gegensätzn wie *Eigenes – Fremdes* und auch in Form sozial subjektiver Gegensätze wie *Freiheit – Gefangenschaft* (im fremden Land).

S. Yermolenko merkt an: „Zeitliche und räumliche Varianten sind ein charakteristisches Merkmal des

Volkstextes. Sprachliche Unterschiede, Variationen in den Varianten zeugen von der genetischen Basis des Liedes, seiner Verbreitung in verschiedenen Territorien, seiner Wahrnehmung und Reproduktion in individuell urheberrechtlich geschützten, kreativen Darbietungen»¹⁸.

Allen ästhetischen Systemen ist das Prinzip der psychologischen Parallelität gemeinsam. Es basiert auf der Gegenüberstellung oder dem Vergleich des inneren Zustands eines Menschen mit natürlichen Landschaften, in denen letztere häufig ihre imaginäre Funktion erweitern, zu einem Mittel des Sehens der Welt werden, zu einem Werkzeug zur Offenbarung ihrer Gefühle werden und ein wichtiger Faktor sind, durch die sich die reale Welt öffnet:

– *Wer an Alpen schält und er isst ihn net,/ wer a Madl liabt und er küsst es net,/ wer ins Wertshaus geiht und trinkt koan Wein. (Deutsches Volkslied)*

Und auch:

– *E sulla cima della montagna / mi sono trovato una ragazza / Non importa amore mio se non mi parlate / purché sempre in cuor mi teniate. (Italienisches Volkslied).*

Der lyrische Held verliebt sich in *die Bergspitze – sulla cima della mon-*

---

¹⁸Yermolenko S. Y. Sprache und ukrainisches Weltbild: Monographie / - Kyiv.: NDIU, 2007. - S. 444

tagna. Das räumliche Bild *Cima / Вершина (Verschyna)* im konzeptuellen Bereich des italienischen Folklore-Raums ist ein Mittel, um einen inneren Liebeszustand auszudrücken, ein tiefes Gefühl, das das Schauspiel der Berglandschaft intensiviert.

Das räumliche Bild *Berge/Topu* ist im konzeptuellen Bereich des deutschen Folklore-Raums ein Mittel, um ein inneres, tiefes Gefühl der Liebe zu seinem Heimatland wie auch zu einem Mädchen dank der Berglandschaft darzustellen:

*Unsere Berge, unsere Mädchen / unsere Schützen aus Tirol / niemals soll mir lachend werden / teure Heimat lebe wohl / O lebe wohl mein Land Tirol / o lebe, lebe wohl.*¹⁹ (Deutsches Volkslied)

Der Vergleich im deutschen Folklorebereich mit der Phrase – „Unsere Schätze aus Tirol“ – „Unsere Berge, unsere Mädchen“ – vertieft die poetische, emotionale Wertschätzung der Schönheit eines Mädchens. Das Raumbild der Berge wirkt als Symbolabstraktion der mädchenhaften Schönheit.

In einem italienischen Volkslied betont man ein anderes Bild von einem schönen Mädchen: *Come porti i*

capelli bella bionda / Tu li porti alla bella marinara / Tu li porti come l'onda / Come l'onda in mezzo al mar. (Italienisches Volkslied).

In der italienischen Mentalität wird „Schönes“ mit dem Schauspiel des Meeres identifiziert. Das schöne Mädchen wird mit dem räumlichen Bild *des Meeres* mit ruhigen Wellen verglichen, der dominierenden ethnischen Landschaft im italienischsprachigen Bild.

In der funktional-semanticen Sphäre des ukrainischen Folklore-Raumes sehen wir die Kombination von mehrerer räumlicher Bilder, die das funktional-semantiche Feld im semanticen Schnitt mehrerer Ebenen ausdrücken und die Besonderheiten eines solchen Feldes in der ukrainischen Sprache bestimmen, nämlich: *Hain – Fluss – Berg*:

*Ой, по під гай зелененький (2)/ Ходить Довбуш молоденький (2)/ Топірцем ся підпирає (2)/ Тай на гори поглядає. (2).*²⁰ (Гуцульські пісенні мотиви).

(Übersetzt.: *Ooi, unter der Vegetation des Hains (2) / Geht ein junger Mann Dovbusch (2) / Er stützt sich an der Axt (2) / Und schaut auf die Berge (2).*) (Volkslied von ethnische Bevölkerung in Bergen – Huzuly).

Die huzulischen Volksliedtexte we-

19 Südtiroler Volkslieder. Gesammelt und Herausgegeben von Alfred Quellmalz. Band 2. Bärenreiter-Verlag Kassel Basel Touts London. 1972. S 140.

20 Die ukrainische huzulische Volksliedtexte. Українські пісні. <https://www.pisni.org.ua/search.php?phrase=%C4%EE%E2%E1%F3%F8&obj=s>

cken und erzeugen in der Jugend Gefühle des Patriotismus, Stolz für ihr Heimatland. Das räumliche Bild des *Berges* wird in der Aussage „*Und schaut auf die Berge*“ erläutert und in unserem Kontext ist es ein Mittel für den Huzul-Helden Dovbusch seine Gefühle zu offenbaren.

Der emotionale Zustand des Helden wird durch die Anziehungskraft des räumlichen Bildes von *Hain* verstärkt, das zum national bezeichneten Vokabular gehört und ein Element der ukrainischen ethnischen Landschaft ist. Seine Semantik wird im folgenden Volkstext offenbart:

*Чи ви слухали співу в гаю,/ Що бринять на зорі над водою,/ Чи бродили по хвилях в човні,/ Що синіють у нас над Десною?*²¹ (Українська народна пісня).

(Übersetz.: *Wenn ihr das Lied vom Hain gehört habt, / in der Morgendämmerung beim Rauschen des Wassers, / wenn ihr im Boot auf den Wellen gewandert seid, / Wer leuchtet mit blauer Farbe auf dem Fluss Desna?*) (Ukrainisches Volkslied).

Die harmonische Kombination von Raumbildern *Hain – Fluss – Sternenhimmel*, die auf unbewusster Ebene mit der Integrität des lyrischen Helden der topografischen Elemente des geografischen Gebiets verbunden

ist, beeinflusst die Entstehung des Weltbildes und der ethnischen Landschaft der ukrainischen Volksgruppe, und verleiht auch eine semantische Ladung und Behaglichkeit.

Das Bild des *Berges* als Symbol unerreicher Liebe spiegelt sich in den italienischen Volksliedern «Pastorella» und «Montanara» wider, in denen sich das funktional-semantische Feld aus den Raumbildern von *Berg – Tal – Wald* zusammensetzt:

E la su, sulla montagna/ ghèra su 'na pastorela,/ pascolava i suoi caprin / su l'erba fresca e bela ” (Italienisches Volkslied).

*La su per le montagne,/ tra boschi e valli d'or, / fra l'aspre rupi echeggia/ un cantico d'amor.*²² (Italienisches Volkslied).

Die Symbolik der ukrainischen Volkslieder über die Liebe wird durch das funktional-semantische Feld der Raumbilder des *Flusses – Berg* dargestellt. Diese Symbolik hilft, die romantische Beziehung der Liebenden darzustellen, die Aufrichtigkeit, die Tiefe, die Zärtlichkeit der Gefühle oder auch den Verrat eines der Partner zu zeigen:

Тече бистра річка / З чистого потічка/ Та поміж горами,/ В тебе один берег,/ В мене інший берег,/

²¹ Die ukrainische Volkslieder. Українські пісні. <http://www.pisni.org.ua/songs/519444.html>

²² Il Gruppo Alpini di Crocetta del Montello. Canti popolari.: <http://www.alpinicrocetta.it/canti/lapastoraecillupo.htm>

Течія між нами.²³ (Українська народна пісня).

Auch:

Одна гора високая, а другая
нижче, / Одна любка далекая, а
другая ближча. (Українська народна
пісня).

(Übersetz.: *Der klare Fluss fließt /
Aus einem klaren Strom / Und zwi-
schen den Bergen / bist du auf einem
Ufer / Ich bin auf einem anderen Ufer /
Die Strömung zwischen uns. (Ukraini-
sches Volkslied).*

(Übersetz.: *Ein Berg ist hoch und
der andere niedriger, / Ein Schatz ist
weit entfernt, und der andere Schatz ist
näher. (Ukrainisches Volkslied).*

Das räumliche Bild des Berges ist ein Symbol für Belastbarkeit und ausgeprägtem Verstand. Das versteht man aus dem Kontext des nächsten Volksliedes: *Ой ти, горо камяная, розси-
розспайся/ Ти, дівчино молодая
признайся, признайся./ Хіба би я з
піску була, щоб ся розспала / Хіба
би я дурна була, щоби ся признала.*
(Українська народна пісня).

(Übersetz.: *Oh du, steinerner Fels,
zerschmettere dich, zerstreue dich,/
und du junges Mädchen, gestehe, gesteh-
he (die Wahrheit)./ Wenn ich aus Sand
wäre, um gestreut zu werden / Wäre
ich dumm, um gestehen zu müssen?.*
(Ukrainisches Volkslied).

Diese Beispiele der Volkstexte sind Ausdruck einer zutiefst emotionalen Haltung des Menschen gegenüber der Natur. Die Welt wird als ganzer lebender Organismus wahrgenommen, in dem das Raumbild *Monti/ Berge/ Гору* ein integraler Bestandteil der Volksarbeit wird, im Text verschiedenartig funktioniert und manchmal zur Hauptfigur wird. In jedem Text entspricht die Berglandschaft den Bedürfnissen eines Menschen, der versucht, eine Antwort auf die Frage nach der Verwandtschaft von menschlicher Seele und Natur zu finden²⁴.

Anhand der Texte von Volksliedern werden die sprachlichen Verhaltensmuster verschiedener Volksgruppen nachvollzogen, emotionale Zustände vermittelt, Eindrücke, Gefühle, Erfahrungen, Erinnerungen der Erzähler vermittelt.

Die Untersuchung eines Fragments des sprachlichen Bildes der Welt des Ethnos am Beispiel des Volkstextes zeigt die Besonderheiten der Interaktion von sprachlichen Einheiten, die mit verschiedenen Formen des menschlichen Bewusstseins verbunden sind und zu verschiedenen sprachlichen und kulturellen Paradigmen gehören. Wir können sagen, dass das Konzept *Monti/ Berge/ Гору* in

23 Die ukrainische Volkslieder. Українські пісні.
<https://www.pisni.org.ua/songs/8273409.html>

24 Stepanov Y. S. Im dreidimensionalen Raum der Sprache // Semiotische Probleme der Linguistik, Philosophie, Kunst. – Moskau, 1985.

Volksliedern populär wird, indem assoziative Verknüpfungen solcher zuzählenden Werte realisiert werden.:

- Berge als Symbol des Mutterlandes;
- Berge als Symbol, Ausdruck der dramatischen Geschichte des Nationalgeistes;
- Berge als Bildkonzept der Konzeptosphäre der Erde, der Reliefoberfläche des heimischen Geländes;
- Berge als Symbol der Schönheit, des Verstandes und der hohen Gefühle.

Das ethnolinguistische Weltbild hat in jeder Landessprache eine eigene Repräsentation aufgrund der Einzigartigkeit „sprachlicher und umgangssprachlicher, insbesondere psy-

cho-mentaler – Repräsentationen“²⁵. Die Analyse der ideologischen Einstellungen von Italienern, Deutschen und Ukrainern, die sich in Volkstexten durch das Prisma historischer, kultureller, geografischer und soziopsychologischer Sichtweisen widerspiegelt, erklärt durch das geografische Prinzip, enthüllt die qualitativen Merkmale des ethnolinguistischen Bildes der Welt der untersuchten Sprachen und bezeugt den vorherrschenden Einfluss historischer und kultureller Faktoren. Die Perspektive der Studie zeigt eine weitere Analyse anderer Verbalisierer des analysierten Konzepts *Monti/ Berge/ Topu* und ihrer sprachlichen Veränderungen.

---

²⁵ Sharmanova N.M. Ethnolinguistik: – Krivoy Rog, 2015. – 192 S.

СТРАТЕГІЇ КІНОПЕРЕКЛАДУ ЖАНРУ ІСТОРИЧНОЇ ТА НАУКОВОЇ ФАНТАСТИКИ

Воробей Ю. М., Сидорук Г.І.

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ

Ключові слова: фантастика, переклад, доместикація, форенізація, очування, *кіно текст*

Враховуючи масштаб поширеності іноземного продукту на українському ринку, якісний переклад є головним фактором популярності іншомовних картин серед української аудиторії. Наше розуміння основ кіно перекладу сформувалось завдяки науковим працям таких вчених лінгвістів як В. Є. Горшкова [1], Ю. М. Лотман [2], Г. Г. Слишкін [3], М. С. Снеткова [4]. Однак, попри плідну діяльність згаданих фахівців, у сучасному мовознавстві не існує фундаментальної праці, яка б висвітлювала специфіку, закони, ознаки окремих жанрів і типів кіно, а також перекладацькі стратегії і тактики відтворення кіно-тексту в умовах іншої лінгво-культурної традиції. Відмінності між культурним досвідом і мовними картинами світу створюють непорозуміння на шляху комунікації. Саме тому вирішальну роль грає вибір належної перекладацької стратегії, що покликана максимально зберегти ав-

торську оригінальність і змусити читача сприймати першоджерело в початковому вигляді.

Науково фантастичні твори є надзвичайно популярними. Висвітлюють досягнення науки, техніки та кібернетики, а також, слугують надзвичайно сприятливою «їжею» для роздумів та розвитку власної уяви. Наукова фантастика зображує людське майбутнє, послугуючись очікуваними успіхами науки і техніки, матеріалізує різноманітні філософські теорії. Для того, що правильно перекладати наукову фантастику слід знати її мову, її компоненти. Отже, мова наукової фантастики – це фразеологізми та різні фразеологічні з'єднання, оказіоналізми, наукові терміни, неологізми, власні назви, власні імена та прізвиська, ідіоми та національні реалії, і всі вони мають свої, певні способи передачі іншою мовою. Для науково-фантастичного тексту є характерним авторський словотвір, тобто насичення оказіональ-

ною лексикою та okazіональною фразеологією. Okazіоналізми у перекладному тексті або відновлюються безсистемно або взагалі пропускаються. Інколи їх смисл передається блідою описовою перифразою. Надзвичайна “фантастична” мова тексту-оригіналу стає скупкою, сухою мовою тексту-перекладу. При цьому відбувається відчутне жанрове відхилення, так як понижається фантастичність тексту. Перекладний текст зводиться до переказу головної сюжетної лінії та нудної популяризації наукових фактів, що руйнує авторський задум. І на прикладі таких перекладів, знавці фантастики аналізують жанрову специфіку зарубіжної фантастики.

Історична фантастика – це жанр фантастики, пов’язаний з історичною белетристикою, що використовує окремі елементи реальної історії світу. Він використовується як загальний термін жанру «меча і магії». Історія заснування цієї класифікації бере свій початок ще до ХХ століття. Фільми цього жанру, зазвичай, створюються у біблійному або класичному жанрах старовини часто з надуманим сюжетом, заснованому дуже слабко на міфології та легендах греко-римської історії або оточуючих культур тієї ж епохи.

Історична фантастика, як пра-вило, має кілька ознак:

Магія, міфічні істоти або інші надприродні елементи співіснують невидимо з матеріальним світом, з більшістю людей, які про це не знають. При цьому жанр має близьку подібність із сучасним фентезі.

Жанр може включати в себе альтернативну історію, де минуле чи теперішнє було значно змінене, а реальна історична подія проявила себе по-іншому.

Історія відбувається у вторинному світі з конкретними і відомими паралелями щодо відомого місця і певного історичного періоду. Багато творів фентезійних авторів отримують ідеї і натхнення з реальних подій.

Переклад художнього кіно тексту є особливою формою інтерлінгвістичної і крос-культурної комунікації, що відбувається шляхом введення фільму до іншого культурно-історичного середовища. Спираючись на той факт, що лінгвокультурний простір, в якому відтворюється кіно-текст, змінюється, актуальними постають саме ті стратегії, які спрямовані на досягнення еквівалентності враження (“імпресивної еквівалентності”), тобто здатні забезпечити той самий ступінь психоемоційної реакції, якого зазнає вихідний адресат.

Ф. Шлейермахер, об'єднавши думки своїх сучасників І. Гете, І. Гердера, А. Шлегеля, стверджував, що існує лише два методи перекладу: “Абоперекладач, наскільки це можливо, залишає в спокої автора і переносить читача до нього. Або він залишає в спокої, наскільки це можливо, читача і переносить до нього автора”. Саме на основі цієї опозиції сучасні дослідники виділяють дві основні перекладацькі стратегії: “одомашнення” (domesticating approach) та “очуження” (foreignising approach) перекладу.

Стратегія доместикації застосовувалася перекладачами з часів Римської імперії, які вони не тільки вилучали всі культурні маркери в грецьких текстах, але й додавали алюзії на римську культуру і навіть змінювали імена грецьких поетів на свої власні, видаючи переклади за оригінальні твори. За визначенням Ф. Шлейермахера, доместикація – етноцентричне редукування оригінального тексту відповідно до культурних цінностей мови перекладу. Іншими словами, це “спосіб репрезентації чужого і незрозумілого тексту в зрозумілих термінах приймаючої культури”. У широкому сенсі, доместикація передбачає прозорий, легкий для розуміння стиль, завдяки якому іншомовний

текст постає перед читачем менш дивним. Стратегія одомашнення вважається стратегією “згладжувального перекладу”, при якому перекладач стає “невидимим”, оминаючи поняття та явища, що вимагають додаткового пояснення, або ж замінюючи їх подібними явищами культури мови перекладу. Позитивною якістю доместикації є доступність тексту перекладу для читача культури призначення. Стратегія доместикації має за мету саме адаптацію іншого культурного тексту до культурного простору реципієнта. З цієї причини, використання розмовних та знижених елементів при трансляції кіно-тексту є доцільним, якщо має місце апеляція до національно-колеритних образів, що забезпечують необхідне забарвлення. Враховуючи, що розмовна мова являє собою перетин усіх мовленнєвих реєстрів, її включення робить перекладений текст доступним та зрозумілим для будь-якої вікової аудиторії, тому що від потенційного адресату не вимагається високого рівню фонових знань. Наведемо приклади, де функціонування розмовних лексичних одиниць вважається виправданим з прагматичної точки зору. *Id watch your tone, sunshine.* – *Ти б фільтрував базар, солоденький.* Яскравим прикладом домести-

кації можна вважати «Енеїду» І. Котляревського, в якій грецькі герої перевдягнені в українську оболонку, тобто весь твір насичений елементами українського колориту. Ще один приклад доместикації – це «Гамлет» Ю. Андруховича, який також характеризується наявністю української складової, притаманної для „інтелектуально не вельми вибагливих українських старшокласників і студентів кінця 1990-х – початку 2000- х років”[5]. Перекладач широко застосовує розмовну лексику та фразеологію, а також лайливу лексику, якою користуються сучасні підлітки та молодь. Прикладами доместикації художніх фільмів можна вважати російськомовні переклади, виконані Гобліном (Пучковим Д.Ю.), наприклад, «Шматріца», «Період глухого кута», «Зоряні війни: буря в склянці» та інші, а також україномовний переклад одного з епізодів кіно-саги «Сутінки», виконаний популярним українським телеведучим С. Притулою[4].

Стратегія форенізації набула особливого поширення у період романтизму, коли панувала думка, що читач має отримати враження від оригіналу з усією його “іншопольністю”. Мета форенізації полягає в збереженні етноконцентричної жорстокості вихідного

тексту. На практиці, форенізація являє собою «етнодевіаційний опір цінностям культури мови оригіналу, що фіксує лінгвістичні і культурні відмінності оригінального тексту». Етнодевіатність полягає в тому, що метод очуження переміщує читача перекладу до автора оригіналу, створюючи “відчуття присутності чужого”. У результаті з’являється текст, не схожий ні на оригінальний текст, ні на будь-який інший текст мови перекладу. При форенізації читачеві/глядачеві нав’язуються норми і цінності чужої культури. Проте кінцевою метою такого перекладу може бути збагачення національної культури через контакт з іншомовним лінгвокультурним простором. Зокрема, вдаючись до форенізації, Ф. Шлейермахер намагався вивести національну німецьку літературну мову з-під французького впливу. Не випадково Л. Венуті пов’язував з форенізацією Ф. Шлейермахера етноцентризм, елітизм і культурний нарцисизм. Вчений відзначає, що для перекладача “бажано зменшити етноцентричний примус при перекладі”. Метод очуження дозволяє обмежити примусове одомашнення світових культурних цінностей англомовною частиною світу. Відтак, ця стратегія змінює традиційно негативне уявлення про ін-

терференцію, тобто вплив вихідної мови на мову перекладу, і перетворює її на цінність. Такий перекладацький підхід допомагає читачеві побачити “предмет перекладу у новому ракурсі, щоб зрозуміти його краще, ніж виходило до сих пір”. Безперечні переваги очуження також включають можливість збагатити мову перекладу новими лексичними одиницями за рахунок тексту-джерела. Отже, форенізація – це метод перекладу, що полягає в очуженні вихідного тексту для того, щоб підкреслити чужорідність культури адресанта.

Дослідники розійшлися в думці про те, яка саме стратегія найкраща для перекладу текстів різних типів. Деякі науковці говорять про те, що необхідно обирати чітко тільки одну стратегію, інші ж – про те, що існують випадки, коли необхідним може бути застосування обох стратегій у межах одного тексту. Таким чином, представлена інформація дозволяє зробити висновок, що доместикація та форенізація – це досить широко використовувані перекладачами стратегії. Вибір тієї чи іншої стратегії буде залежати від уже зазначених причин, а також від типу та жанру тексту, що перекладається, а отже, кожний окремий текст (твору, реклами, фільму,

тощо) вимагає подальших детальних досліджень.

Переклад – це мистецтво, а перекладач є подібним до автора, адже щоразу в кожній новій спробі відтворити оригінальний текст він створює його знову.

Література:

1. Горшкова, В. Е. Теоретические основы процессоориентированного подхода к переводу кинодиалога (на материале современного французского кино): автореф. дис. ... д-ра филол. наук / Горшкова В. Е. – Иркутск: Иркут. гос. лингвистич. ун-т, 2006. – 367 с.
2. Лотман, Ю. Семиотика кино и проблемы киноэстетики / Ю. Лотман. – Таллинн: Ээсти Раамат, 1973, – 135 с.
3. Слышкин, Г. Г. Кинотекст (опыт лингвокультурологического анализа) / Г. Г. Слышкин, М. А. Ефремова. – М.: Водолей Publishers, Москва, 2004. – 153 с.
4. Снеткова, М. С. Лингвостилистические аспекты перевода испанских кинотекстов (на материале русских переводов художественных фильмов Л. Бунюэля “Виридиана” и П. Альмодовара “Женщины на грани нервного срыва”): автореф. дисс. ... канд. филол. наук / Снеткова М. С. – М.: Моск. гос. ун-т им. М.В. Ломоносова, 2009. – 29 с.
5. Коломієць, Л. В. Новий український „Гамлет”: перекладацька стратегія Ю. Андруховича [Електронний ресурс] / Л. В. Коломієць. – 2012. – Режим доступу: <http://shakespeare.zp.ua/texts.item.64/>.

ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ В КОРОТКИХ АНГЛОМОВНИХ ОПОВІДАННЯХ

Путалкевич І. П.

Студентка 4-го курсу, Бакалавр
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

Коляса О.В.

Кандидат філологічних наук, доцент
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

Ключові слова: коротке оповідання, антропоніми, гіпербола, зевгма, антитеза, сленг, цитація, повтор.

Key words: short story, anthroponisms, hyperbole, zeugma, antithesis, slang, citation, repetition

Загальновідомо, що категорія комічного знаходить висвітлення у великій кількості наукових праць із лінгвістики та суміжних наукових парадигм (літературознавства, філософії, етики, естетики, соціології), а її теоретичне вивчення в мовознавстві має давню традицію. Найбільш сприятливим жанром для вивчення засобів та прийомів створення комічного ефекту в англійській літературі є короткі оповідання “short stories”.

Коротке оповідання (анг. short story) – це прозовий розповідь, коротший за роман, який зазвичай має декілька персонажів, має на меті єдність ефекту, часто концентрується на створенні настрою, а не на сюжеті [2, с. 132].

На основі творчості американ-

ського режисера та письменника Вуді Аллена та коміка і письменника Бенджаміна Джозефа Новака ми спробуємо дослідити і виділити основні способи, засоби і прийоми передання основних форм комічного на різних мовленнєвих рівнях.

На лексичному рівні одним із розповсюджених засобів створення комічного є використання **антропонімів** (наприклад, *імена відомих або пересічних особистостей*) у **заголовках коротких оповідань** [2, с. 65]. Прихильником такого засобу можемо вважати одного з найяскравіших режисерів сучасності, а також і вмілого письменника **Вуді Аллена**. Гумор в оповіданнях Аллена починається з самих назв його оповідань. Наприклад, такі назви, як «Граф Дра-

кула» (Count Dracula), «Бесіди з Гельмгольцом» (Conversations with Helmholtz), «Квитанції Метерлінга» (The Metterling Lists), «Жінки Йобсена» (Lovborg's Women Considered). В останніх двох прикладах комічний ефект створюється за рахунок несуттєвої зміни імені персонажа, яке читач легко впізнає. Цілком очевидно, що під ім'ям Меттерлінга мається на увазі бельгійський драматург М. Меттерлінк. Схожа ситуація спостерігається в оповіданні «Розмірковуючи про жінок Йобсена». У фокусі аналізу головного героя інший драматург – Йорген Йобсен (Ібсен), письменник скандинавського походження, якому найкраще вдавалися образи сильних жінок. Аллен, взявши ім'я великої особистості Графа Дракули, спрощує, знижує пафос, пов'язаний з його особистістю, поміщає героя в буденність та перетворює його на комічного персонажа [4, с. 173].

У сюжеті Вуді Аллена навіть перебільшення, іншими словами **гіпербола**, слугує для створення комічного ефекту.

Гіпербола (грец. ὑπερβολή перебільшення) – вид тропу. Стилістична фігура явного і навісного перебільшення для посилення виразності та підкреслення сказаної думки [1, с. 34].

Головний герой, який виступає в ролі невдахи, зазначає, наприклад: *“I'm sneaking around town, and Emma and I have had it up to here with each other. Not to mention a hotel tab that reads like the defense budget.”* [3].

Бенджамін Новак також вправно використовує зевгму у своїх оповіданнях. **Зевгма** (грец. «сполучення», «зв'язок») – стилістична фігура, у якій одне слово або фраза (загальний вислів) поєднується за змістом з кількома частинами речення [1, с. 65].

Розглянемо наступний приклад з оповідання “Missed Connection: Grocery spill at 21st and 6th 2:30 pm on Wednesday”: *“I was outside the Trader Joe's at 21st and 6th at around 2:30 pm last Wednesday. I was wearing oversized sunglasses and a small straw fedora hat, light blue jeans, a black tshirt-like top, and had freshly washed shoulderlength dirty blond hair with bangs. I'm 29. I play for keeps and money.”* [5]. Новак реалізує іронію за допомогою цього засобу і вже на початку твору дає зрозуміти читачеві основні риси оповідача.

Важливу роль у реалізації гумору, іронії і сатири відіграють засоби синтаксичного рівня – вставні конструкції, антитеза, сленг та слова-колоквиалізми. Наприклад, в оповіданні «Кугельмас» Вуді Аллен психоаналітик лікар Мандель по-

ясне головному герою, що він не може вирішити його проблеми в одну мить: “*After all, I’m an analyst, not a magician.*” Dr. Mandel. “Then perhaps what I need is a magician,” Kugelmass said...” [3]. Вживаючи вставну конструкцію “after all”, автор підкреслює нереальність забавок головного героя, тим самим іронізуючи ситуацію.

Також, використовуючи художній засіб антитезу, Бенджамін Новак надає своїм коротким оповіданням особливого ситуативного гумору.

Антитеза (від гр. antithesis – протиставлення) характеризується симетричною будовою і протиставленням понять, образів, думок [1, с. 78].

Наступні приклади взяті з оповідання “The Walk to School on the Day After Labor Day”: “*Summer is the time when it is **too hot** to do the jobs it was **too cold** to do all winter. ... [5]. I was **sad** that summer was over but I was **happy** that it was over for my enemies, too.*” [5].

Ще одним засобом досягнення комічного ефекту слугує вживання живої **розмовної мови** (“**colloquial speech**”), **скорочень і сленгу** [4, с. 43]. Яскравим прикладом цього є оповідання Вуді Аллена «Кугельмас» (“The Kugelmass”). Значна частина гумору походить від манери

мовлення героїв, оскільки вони використовують сленг та вирази, що підривають серйозність ситуацій, в яких вони перебувають [4, с. 236]. Прикладом цього може слугувати діалог головного героя із дружиною, яка підозрює його у зраді: “*Where **the hell** do you go all the time?*» Daphne Kugelmass barked at her husband as he returned home late that evening. “*You got **a chippie** stashed somewhere?*” [3]. Коли Емма стає близькою для головного героя, він називає її “**sugar**” і “**cupcake**”. Спочатку Емма говорить як зазначає автор “*in the same fine English translation as the paperback*”, але наприкінці історії вона розповідає Кугельмасу, що “*watching TV all day is the pits*” [3]. Навіть мова фокусника Перського, який відправляв головного героя за гроші у книгу, пронизана зовсім не літературними словами. Тон мови підкреслює, що дія відбувається у Нью Йорку та єврейське походження персонажів. Перський, зокрема, використовує надзвичайно барвисті фрази, де чути єврейський акцент Брукліна. Коли Кугельмас скептично ставиться до свого транспортувального кабінету, він каже Кугельмасу “*It’s **the emess***” [3], потім просить “*double sawbuck*” [3], щоб транспортувати його до пані Боварі. Таким чином, серйозні та важливі

справи стають абсурдними тим, як герої говорять про них, відносячись до них як до звичайного та мирського [4, с. 111].

Цитація і повтор – плідні засоби актуалізації асоціативної іронії на рівні тексту. Наприклад, в оповіданні «Кугельмас» Перський здивовано відповідає на питання Кугельмаса чи процедура транспортування безпечна: “You sure this is *safe*?” Kugelmass asked as Persky began shutting the cabinet doors [3]. “*Safe*. Is anything safe in this crazy world?” Persky rapped three times on the cabinet and then flung open the doors.” [3]. Ще одним прикладом може слугувати розмова головного героя з мадам Боварі при першій зустрічі. Коли жінка пропонує вино, Кугельмас недолуго відповідає: “Yes, some wine,” he said hoarsely. “*White*. No, red. No, *white*. Make it *white*.” [3].

На основі проведеного дослідження встановлено, що на лексичному рівні автори коротких оповідань використовують **антропоніми** (наприклад, імена відомих або пересічних особистостей) у заголовках коротких оповідань. Комічний ефект досягається за рахунок несуттєвої зміни імені персонажа, яке читач легко впізнає. **Гіпербола** та **зевгма** теж виступають специфічним меха-

нізмом реалізації комічного. Використання цих мовностилістичних засобів у серйозних ситуаціях слугують ефективним механізмом створення комізму. На синтаксичному рівні Аллен використовує **вставні конструкції**. За допомогою цих художніх засобів реалізується ситуативна іронія у коротких оповіданнях. Натомість, Бенджамін Новак використовує **антитези**, майстерно створюючи комізм. **Слова-колоквіалізми** та **сленг** є ще одним поширеним засобом створення гумористичних ситуацій. Виявляється, що значна частина гумору походить від манери мовлення героїв, оскільки вони використовують сленг та вирази, що підривають серйозність ситуацій, в яких вони перебувають. На текстовому рівні домінують такі прийоми, як **цитація**, **повтор**. Цитація у вигляді перетворення прямої мови у непряму чи повтор одного і того ж речення впродовж цілого оповідання наголошує про комізм ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гальперин И.Р. Стилистика английского языка / И.Р. Гальперин. М.: Высш. шк., 1997. – 332 с.
2. Шонь О.Б. Мовностилістичні засоби реалізації гумору, іронії і сатири в американських коротких оповіданнях: автореф. дис.. на здобуття

- наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 / О.Б. Шонь. – Львівський національний університет ім. Івана Франка. – Львів, 2003. – 245 с.
3. Allen W. The Kugelmass Episode. URL: <https://jerrywbrown.com/wp-content/uploads/2014/02/The-Kugelmass-Episode.pdf>
  4. Attardo S. (Ed.) Encyclopedia of humor studies. (Vols. 1-2)/ S. Attardo – Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2014. – 931 p
  5. Novak B. J. One More Thing. URL: <http://1.droppdf.com/files/gDCKx/one-more-thing-stories-and-other-stories-b-j-novak.pdf>

СУБСТАНТИВНІ ТЕРМІНОСПОЛУЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ НОМІНАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ТЕКСТУ

Дроф'як Надія Іванівна

Асистент кафедри іноземних мов Факультет міжнародних відносин
Львівський національний університет Ім. Івана Франка

Ключові слова: терміносполучення, номіналізація, асиндетичний зв'язок, інформаційна місткість, ядро.

Key words: substantival term, nominalization, asyndatic connection, information capacity, nucleus.

В галузі сучасного мовознавства неабияка увага приділяється особливостям функціонування мови та її одиниць у різних функціональних стилях. Публіцистичний стиль, який обслуговує сферу суспільної комунікації та громадського життя, становить особливий інтерес саме зараз, в епоху своєрідної експансії засобів масової інформації.

Отже, мета статті – проаналізувати інформаційну насиченість публіцистичного тексту за рахунок використання субстантивних терміносполучень, які не тільки номінують певне явище, але й описують його.

Приналежність тексту до певного функціонального стилю розкривається за допомогою аналізу функціонування елементів, що становлять його структуру, частоту їх появи в тексті. Функціонально-

стилістичний розгляд тексту передбачає також дослідження сполучуваності мовних одиниць. Адже стиль мовлення не завжди формується безпосередньо самими елементами мови. Іноді він зумовлений складними утвореннями, що виникають із сполучення цих елементів і становлять синтезовані смислові єдності [2].

Основними ознаками лексики публіцистичного стилю є поєднання елементів наукового, офіційно-ділового та художнього стилів. Часто вона має яскраво виражене емоційно-експресивне забарвлення, включаючи розмовні елементи. Для публіцистичного стилю характерне використання суспільно-політичних, економічних, наукових та технічних термінів які переплетені з емоційно-оцінними словами та словосполученнями, а також багатозначною образною лексикою.

Словосполучення є одним із найважливіших параметрів функціональних стилів, а особливості їх формальної та семантичної організації є проявом певних стильових рис. Серед словосполучень дуже важливими з погляду семантики є субстантивні словосполучення, які завдяки широкій сполучуваності іменника мають широкі можливості для розгортання, для того, щоб стати засобом компактного й детального опису певного відрізка дійсності.

Текстам публіцистичного стилю властивий високий ступінь інформативності, компресії та номінативності. Субстантивні словосполучення мають потенційні можливості для їх реалізації, тому закономірні для таких текстів і є їх стильовими маркерами. Важливіми для визначення стилістичного забарвлення газетних текстів є, з одного боку, своєрідний склад лексики, що належить, як правило, до суспільно-політичної та економічної термінології, і, з другого, найкомпактніший тип зв'язку-асиндетичний, при якому іменники у загальному відмінку подаються послідовно без використання будь-яких службових елементів [1]. Поява багатокомпонентних синтаксичних комплексів у публіцистичних текстах забезпечує точну

передачу істотних ознак термінованих понять, які виступають центральним носієм у передачі конкретної інформації. Внаслідок цього формуються складені найменування з декількох компонентів, тобто термінологічні словосполучення.

Термінологічні словосполучення відображають систему понять відповідної галузі знань і відрізняються від інших словосполучень незалежністю від контексту. Вони не протиставляються словосполученням загальнолітературної мови, а утворюють підмножину усередині словосполучень номінативного типу. Частота і обсяг субстантивних словосполучень обумовлюється розмірами текстів, у яких вони функціонують. Чим більший розмір тексту, тим менша густина субстантивних словосполучень, вжитих у ньому. Однак відмінність у частотності вживання спостерігаємо у різних жанрах публіцистичного стилю. Як правило, частота вживання прямо пропорційна ступеню компресії газетного тексту, який досягає найвищого рівня в оголошеннях і зменшується в інформаційних повідомленнях та статтях.

Такі тексти в основному носять нейтрально-інформаційний характер, у них у гранично стислій формі повідомляються тільки факти, тоб-

то висвічуються основні семантично значущі елементи ситуації, в результаті чого відбувається найменування предметів, явищ, станів, процесів. Очевидно, що в процесі такої номінації відбувається одночасно і процес пізнання і процес комунікації, що сприяє адекватному відображенню матеріального світу в людській свідомості.

Отже, від структури найменування залежить адекватність передачі інформації, вираженої в мовній формі [7]. Найчастіше такою формою виступає субстантивне словосполучення, якому властивий високий потенціал номіналізованості, так як воно є певною трансформою речення. Будучи своєрідними згустками інформації внаслідок високого ступеня компресії та конденсації змісту субстантивне словосполучення сприяє збільшенню інформаційного навантаження в умовах контекстуального оточення, виконуючи певне комунікативне призначення. У роботах сучасних лінгвістів розробляється теорія синтаксичної зв'язності, тобто словосполучення розглядається в аспекті власне синтаксичного критерію, що припускає обов'язкове співвідношення в словосполученні структурно-семантичної організації з комунікативною функці-

єю [5]. При цьому розширення інформації може призвести до зміни синтаксичної моделі, якщо вона виявиться недостатньо місткою для передачі комунікативного завдання. І саме субстантивне словосполучення має широкі можливості для таких змін, тобто розростання. У них можуть відбуватися синтаксичні процеси розширення й розгортання за рахунок додаткових модифікаторів до ядра словосполучення або до всього словосполучення. Інформаційна місткість словосполучення значною мірою зумовлена семантикою його субстантивних компонентів [6]. Найбільші можливості для розростання, а отже й для підвищення інформаційної місткості мають словосполучення з ядрами предикативної семантики, тобто назвами процесів, подій, станів, наприклад: *employment compensation, capital investment, aggregate supply, debt relief, import substitution, capital flight, production function*.

Варто зазначити, що останніми роками багато термінів-словосполучень, стали широко вживатися не тільки в наукових, але і в газетно-публіцистичних текстах. Вийшовши за межі традиційної сфери свого функціонування, вони значно розширили свою лексичну спо-

лучуваність за рахунок слів загальнолітературної мови, що не вживаються в науковому стилі [3:52]. При цьому, у багатьох термінів-словосполучень актуалізувалися семантичні компоненти, не актуальні в науковій мові, наприклад, емоційно-оцінний і метафоричний.

Ключовим елементом таких структур завжди є іменник. Атрибутивний ланцюжок, репрезентований іменниками, експлікує постійну й безвідносну суттєву ознаку предмета або явища об'єктивної дійсності, яку несе в собі стрижневий компонент терміносполучення, в результаті чого виражає родові поняття і відіграє роль класифікуючої одиниці, тобто виявляється віднесеним до особливого класу певної галузі знань, наприклад економічної. Термінологічні словосполучення будуються відповідно до певних граматичних зразків, які формуються у мові на основі категоріальних властивостей слів. Здатність слова сполучатись з іншими словами і форми прояву цієї здатності залежать не лише від граматичних властивостей слова, але й від його лексичного значення. Терміносполучення служить засобом номінації, позначаючи предмет, явище, процес, якість. Його назва формується

стрижневим елементом та конкретизується залежним компонентом, наприклад: *brain drain, consumer wealth, supply shock*.

Відповідно до структурної будови пропонуємо розрізняти двокомпонентні (*poverty cycle*); трикомпонентні (*interest rate effect*); чотирикомпонентні (*market goods commission sale*) та багатокомпонентні термінологічні словосполучення (*labour force participation rate survey*). Дане дослідження базується на економічних термінах, які часто зустрічаються у британських періодичних виданнях. Отже, нижче наведені приклади є яскравим свідченням їх різноманітності як у структурному так і змістовно-насиченому плані.

Двокомпонентні терміносполучення зустрічаються у двох морфологічних моделях:

- «прикметник + іменник» (A+N): *intrinsic value, legal tender*;
- «іменник + іменник» (N+N): *interest rate, tax credits, production costs, wages growth, antitrust policy*.

Важливо зазначити, що ступінь семантичної спорідненості між елементами двокомпонентного терміносполучення є вищою, ніж між елементами багатокомпонентного терміносполучення. У деяких

Асиндетичні субстантивні терміносполучення Особливості структури та перекладу економічних термінів

	Приклад	Переклад
Двокомпонентні:		
(A+N)structure	intrinsic value	внутрішня вартість
	legal tender	законний платіжний засіб
(N+N)	antitrust policy	антимонопольна політика
	price ceiling	максимальна ціна
	government revenues	державні доходи
	demand/ supply curve	крива попиту/пропозиції
Трикомпонентні:		
(A+A+N)	undistributed corporate profit	нерозподілений прибуток корпорацій
(A+N+N)	economic power diffusion	розпорошення економічної влади
	open market operations	операції на відкритому ринку
	current account balance	баланс поточного рахунку
(N+N+N)	demand- supply interaction	взаємодія попиту і пропозиції
	government discount rate	державна облікова ставка
Чотирикомпонентні:		
(N+N++N+N)	labour force participation rate	коефіцієнт участі робочої сили
(A+A+N+N)	reduced regulatory burdens	політика зменшення регуляторного навантаження
	sloping aggregate demand curve	спадна крива сукупного попиту
Багатокомпонентні:		
(A+N+N+N+N)	powerful reforms package investment policy	Політика, спрямована на залучення інвестицій щодо здійснення потужних реформ у сфері економіки

випадках можна спостерігати навіть утворення сталого виразу (collocation), який сприймається як цілісне значення навіть за межами контексту (*exchange rate, hard currency, exchage bill*).

Трикомпонентні конструкції терміносполучень вживаються у таких структурах:

- «прикметник + прикметник + іменник» (A+A+N): *the biggest monthly slump*,

- прикметник + іменник + іменник» (A+N+N): *adverse supply shock*;
- іменник + прикметник + іменник» (N+A+N): *interest bearing asset*;
- іменник + іменник + іменник» (N+N+N): *adult illiteracy rate*.

Чотирикомпонентні терміносполучення утворюються на основі вище згаданих структур з можливістю різноманітних комбінацій її складових елементів, наприклад:

– *Labour force participation rate* (N+N+N+N);

– *Average annual growth rate* (A+A+N+N);

– *Aggregate supply curve shift* (A+N+N+N);

– *China human rights records* (N+A+N+A).

Багатокомпонентні субстантивні словосполучення зустрічаються значно рідше серед терміносполучень проаналізованих публіцистичних текстів. Однак їхня інформаційна насиченість така велика, що дозволяє сприймати відповідний термін у співвідношенні з іншими додатковими характеристиками, що супроводжують його у певному відрізку об'єктивної реальності. Це можна пояснити наявністю різноманітних компонентів у межах одного терміносполучення та їх категоріальними властивостями, наприклад:

Powerful reforms package investment policy (A+N+N+N+N);

Capital accumulation golden rule level (A+N+A+N+N);

Aggregate supply intermediate range equilibrium (A+N+A+N+N)

Стрижневим елементом для творення подібних структур, тобто ядром терміносполучення виступає іменник. Модифікаторами, тобто елементами, які несуть допоміжну інформацію про денотат,

можуть бути іменники у загальному або присвійному відмінку, прикметники, кількісні та порядкові числівники, аббревіатури. Трапляються випадки коли одним із модифікаторів є складне слово, яке функціонує на межі інтеграції у словосполучення. Д.І. Квеселевич вважає, що такі утворення не мають асинтаксичного характеру і широко розповсюджені а англійській мові, оскільки “номінація через словосполучення завжди роздільна, функціонуючи як сума значень слів, які і становлять це словосполучення” [2: 15].

Отже, висока частота вживання субстантивних терміносполучень є характерною для лексичного оформлення публіцистичних текстів, що пояснюється не тільки їх однозначністю та точністю, але й номінативною та розрізняльною функціями, стилістичною нейтральністю, більшим інформаційним навантаженням у порівнянні з будь-якими іншими лексичними одиницями.

Література

1. Калиновська І.М. Функціональні й семантичні характеристики рамкових іменникових фраз (на матеріалі художньої прози англійської мови) // Філологічні студії. – Луцьк: Академічний дім, 2003. – № 3. – С. 80-87.
2. Квеселевич Д.И. Интеграция словосочетания в современном ан-

- гійському мові. К.: Вища школа, 1983.-15 с.
3. Левицький А.Е. Функціональний підхід до аналізу номінативних одиниць сучасної англійської мови // Вісник Харк. нац. унту ім. В.Н. Каразіна. – Харків: Константа, 2000. – № 471. – С. 137-144.
  4. Матезиус В. Язык и стиль // Пражский лингвистический кружок. – М.: Прогресс, 1967. – С. 444-523.
  5. Иртеньева Н.Ф. Именная фраза с предименными атрибутами в современном английском языке: Автореф. дис.... канд. филол. наук: 10.02.04 / Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. – М., 1977. – 44 с.
  6. Слюсарева Н.А. Проблемы функционального синтаксиса современного английского языка. – М.: Наука, 1981. – 207 с
  7. Тер-Минасова С.Г., Гвишиани Н.Б. Можно ли опровергнуть учение о словосочетании? // Научные доклады высшей школы. Серия Филологические науки. – М.: Наука, 1977. – № 2. – С. 61-67.

UZASADNIENIE WYKORZYSTYWANIA METODY HISTORII MÓWIONYCH W DZIAŁANIACH PROJEKTU „BABA YELKA”

Lystyuk Svitlana Oleksandrivna

absolwentka studiów pedagogicznych, NGO „Baba Yelka”, Ukraina

---

Słowa kluczowe: Baba Yelka, historia mówiona, wyprawa, etnografia.

Keywords: Baba Yelka, oral-historical methods, expedition, ethnography.

Problem badawczy. Zachowanie autentycznej kultury ludowej jest jednym z priorytetów stojących przed ludzkością w czasach globalizacji i integracji społecznej. W końcu utrata etniczności dzisiaj może oznaczać utratę państwowości jutro. Rozumiejąc te pilne potrzeby społeczne, w regionie Kirowogrodu powstała organizacja naukowców, dziennikarzy i osób związanych z kulturą Baba Jelka. Zainicjowali oni zakrojone na szeroką skalę badania terenowe autentycznej niematerialnej i materialnej kultury mieszkańców terytoriów wchodzących w skład współczesnego regionu Kirowograd. Są to ziemie środkowej Ukrainy, które od dawna były tzw. granicą ruchomą, na której od wieków egzystowała ludność w ścisłej interakcji międzykulturowej i międzyetnicznej.

Podstawą metodologiczną pracy badawczej projektu „Baba Yelka” jest metoda mówiona czyli rozmowa ze świadkami historii. Jest ona najtrafniejszą formą badawczą podczas gromadzenia materiału etnograficznego

i folklorystycznego w warunkach wypraw w terenie, gdzie dochodzi do bezpośredniej konfrontacji z przedstawicielami autentycznej kultury.

Analiza bieżących badań. Znani europejscy uczeni jak Paul Thompson, Louise Passerini, Alexandro Portelli i Alexander von Platto pracowali nad rozwojem metody historii mówionej. Obecnie na Ukrainie metodę tą opracowują i wprowadzają do obiegu naukowego Helinada Grinchenko [3], Oleksiy Musiezdov, Olga Tereshchenko, Lyudmyla Males, Oleksandr Udod [5] i inni.

W regionie Kirowogrodu jedną z pierwszych, która zastosowała metodę historii mówionej była Svitlana Proskurova (stosowała ją we własnych badaniach, a także podczas zajęć etnograficznych z uczniami) i Svitlana Lystyuk [4]. Zostały wypracowane materiały, które są również wykorzystane do przygotowania tego artykułu [1].

Cel artykułu: analiza istoty i aspektów stosowania metody historii mówionej, ujawnienie jej skuteczności naukowej na przykładzie wypraw

terenowych projektu „Baba Yelka” w regionie Kirowogradu

Przedstawienie materiału badawczego. Pierwsza wyprawa folklorystyczna „Baba Jelka” odbyła się we wsi Rozsohuvatka w powiecie małowickim w lipcu 2018 r. Podczas tej i wszystkich kolejnych podróży po wioskach regionu Kirowogradzkiego członkowie stowarzyszenia spotykali się z przedstawicielami rdzennej ludności (osoby z lat 20. i 30. XX wieku). Byli oni otwarci, chętnie dzielili się wspomnieniami z dzieciństwa, historiami swojego życia, przekazywali dawne przepisy ludowe, techniki malowania i haftu, pamiętali pieśni swoich „babć”, a także zezwolili na zapis tych pieśni w swoim wykonaniu na nośniki audio. Dzięki ich hojności Muzeum Narodowe „Baba Yelka” wzbogaciło się o bezcenne eksponaty takie jak dawne elementy ubrań, przyborów codziennego użytku itp.

Nasunęły nam się dwa pytania:

1. Czy takie wycieczki można uznać za wyprawy etnograficzne?
2. Jakie powinny być naukowe i metodologiczne podstawy badań folkloru i etnografii?

W odniesieniu do pierwszego pytania, zgodnie z ukraińskim prawem o działalności naukowej i naukowo-technicznej z 26 listopada 2015 r. N 848-VIII, wyprawa naukowa jest organizacyjną formą badań naukowych,

która obejmuje podróż, podróż służbową naukowca lub grupę naukowców w celu uzyskania informacji empirycznych na potrzeby praktycznego doświadczenia i dalszych teoretycznych uogólnień w odpowiedniej dziedzinie nauki. To sformułowanie jest w pełni zgodne z działaniami projektu Baba Yelka, który obejmuje dyplomowanych naukowców (trzech absolwentów nauk filologicznych i pedagogicznych, nauczyciel historii) z doświadczeniem w badaniach etnograficznych i historycznych. Kadre naukową zespołu wzmacniają specjaliści z zakresu folkloru, prawa, dziennikarstwa, a także profesjonalny fotograf i operator.

Teren ich badań to terytorium współczesnego regionu Kirowogradu, gdzie w wyniku nakładania się obszarów geograficznych, szlaków handlowych i imperiów politycznych, powstała wielonarodowa, unikalna warstwa kulturowa. Są tu całe obszary, których mieszkańcy mający obywatelstwo ukraińskie, zaliczają się do innych narodów, rozwijając i promując swoje dziedzictwo kulturowe.

Biorąc pod uwagę te cechy, zakres badań „Baby Jelki” został określony przez autentyczną ukraińską kulturę ludową. Warto zauważyć, że początkowo zainteresowanie badaczy koncentrowało się wyłącznie na folklorze.

Jednak po drugiej wyprawie, biorąc

pod uwagę bogatą warstwę kulturową, postanowili rozszerzyć spektrum swoich zainteresowań naukowych na wszystkie aspekty niematerialnego i materialnego dziedzictwa kulturowego.

Od tego czasu, podczas swojej działalności (w trakcie pisania jest to prawie 2 lata) uczestnicy projektu „Baba Yelka” przeprowadzili 38 wypraw do 53 wiosek, przeprowadzili wywiady ze 125 osobami, zebrali prawie 400 przedmiotów sztuki i rzemiosła, 420 pieśni, 58 przepisów kulinarnych, a także informacje o tradycyjnych obrzędach badanego regionu, wspomnienia o Wielkim głodzie podczas II wojnie światowej, o rozwoju i antyukraińskiej działalności Związku Radzieckiego.

Jeśli chodzi o naukowy i metodologiczny aspekt badania, opiera się on na zestawie metod historii mówionej, które są najbardziej produktywne w uzyskiwaniu obiektywnych informacji o życiu i relacjach, procesach kulturowych i społecznych w przeciętnej ukraińskiej rodzinie.

Formowanie się mówionych metod badawczych miało miejsce w XVIII-XIX wieku w wyniku intensyfikacji badań historycznych i socjologicznych. W tym czasie wzrosło zainteresowanie opinii publicznej rekonstrukcją prawdziwych wydarzeń z niedawnej przeszłości ze strony ich uczestników i naocznych świadków.

Badacze wyraźnie zdali sobie sprawę ze znaczenia relacji ustnych i ich nierozzerwalności z ogólną wiedzą naukową. Odeszli od elementarnego gromadzenia i publikacji dowodów ustnych w ramach nauk czysto historycznych i wyróżnili historię mówioną jako odrębną metodę badań naukowych [2].

Współcześni uczeni twierdzą, że historia mówiona pozwala nam poznać przeszłość poprzez pryzmat poglądów ludzi, którzy stworzyli i doświadczyli tej samej historii, z pomocą obalenia lub potwierdzenia niektórych interpretacji przeszłości, w celu ustalenia historycznej autentyczności wcześniej znanych wydarzeń i zjawisk. Metody te można z powodzeniem stosować w prawie każdej dziedzinie nauki (historia, etnologia, kulturologia, folklor, pedagogika, socjologia itp.).

Naszym zdaniem zaletą badań przeprowadzonych metodą historii mówionej jest to, że pozwala ona pracować ze wspomnieniami, pomysłami, wizjami i prawdziwymi działaniami, działaniami jednostki, rodziny, zespołu lub innej bliskiej grupy. Dlatego podczas praktyk terenowych badacze mogą samodzielnie znaleźć i uzyskać niezbędne informacje z określonego źródła (osoby, świadka), sprawdzić je pod kątem autentyczności nie tylko w kontekście nowoczes-

ności, ale także przez pryzmat historii, uzupełniając lub odrzucając istniejące źródła pisane i materialne, a także zweryfikować wcześniej wyrażone teorie i założenia [4]. W związku z tym członkowie projektu Baba Yelka zidentyfikowali metody historii mówionej jako główne narzędzie w swoich działaniach badawczych.

Historia mówiona ma kilkanaście różnych metod badań naukowych. Ale wywiad rodzinny i historia usna są obiecujące w przypadku wypraw terenowych o charakterze folklorystycznym i etnograficznym.

„*Historia rodziny*” bada interakcję rodziny i społeczeństwa na przestrzeni pokoleń. Rodzina jest postrzegana jako stosunkowo stabilna, niewielka grupa, rozpatrywana z perspektywy historycznej, podzielona i przebudowywana w każdym pokoleniu, co nie wyklucza jej „ciągłości” jako zjawiska społecznego [3].

Tę metodę badań wykorzystali członkowie wypraw Baby Yelka podczas bezpośredniej komunikacji ze swoimi rozmówcami w celu uzyskania subiektywnych informacji o ich rodzinach: życiu i relacjach, tradycjach i kulturze. Uzyskane w ten sposób dowody pozwalają nam analizować procesy mobilności społecznej i terytorialnej członków rodziny na badanym obszarze, dziedziczność i zmianę statusu społecznego z pokolenia na pokolenie,

przekazywanie dziedzictwa materialnego i kulturowego, elementy sztuki i praktyk, wartości i postaw duchowych, tradycji i rytuałów.

Opracowując materiały zebrane podczas wypraw „Baba Yelka” w regionie Kirowogrodu [1], ustaliliśmy, że najlepiej obserwować przez pryzmat historii rodziny następujące ważne procesy:

- rozwój relacji małżeńskich i rodzinnych, zmiana stosunku ludzi do sakramentu małżeństwa, obowiązków małżeńskich i wartości rodzinnych w każdym kolejnym pokoleniu i w obrębie jednego pokolenia;
- tworzenie strategii przetrwania i zachowania kolejnych pokoleń pod presją warunków politycznych i fizycznych (gwałtowne ustanowienie władzy sowieckiej, Wielki Głód, wynarodowienie, wyniszczenie ukraińskiej inteligencji i chłopstwa, działania wojskowe itp.);
- zmiana modeli zachowań męskich i żeńskich, transformacja tradycyjnego porządku i pojawienie się nowych zasad komunikacji rodziców i dzieci, edukacja, transfer umiejętności
- metamorfoza kultury materialnej i duchowej (zmiany w stylu życia, odzieży, sztuce i rzemiośle) pod wpływem czynników społecznych, materialnych i politycznych;
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i tworzenie nowych tradycji,

tworzenie i przekazywanie systemu obyczajów, przekazywanie wiedzy i wierzeń ludowych, rozwój ustnej sztuki ludowej itp.

Kolejna metoda badań – *wywiad ustno-historyczny* – to zarejestrowana rozmowa z konkretną osobą, która jest świadkiem pewnych społecznie ważnych wydarzeń. Jest nośnikiem informacji pozyskanych poprzez subiektywne doświadczenia respondenta (wspomnienia), jego stosunek do pewnych wydarzeń historycznych, zjawisk społecznych, jednostek, procesów itp. [3].

Zaletą tej metody jest podmiotowość badanych (w naszym przypadku – dawnych czasów), która pozwala określić opinię zwykłych ludzi na temat badanych zagadnień i porównać ją z ustalonymi tezami (z oficjalnej historiografii, często politycznie stronnicej). Dlatego podczas wywiadu ustno-historycznego należy wziąć pod uwagę specyfikę światopoglądu, możliwość ludzkiej pamięci, autentyczności wspomnień (mogą się zmieniać z biegiem lat pod wpływem czynników psychologicznych i fizycznych) oraz czynniki poboczne, które wpłynęły na powstawanie tych wspomnień, status społeczny, bezpieczeństwo materialne, poglądy polityczne i wartości duchowe rodziny respondenta) oraz zdolność badacza do krytycznego ich postrzegania. W końcu

wiedząc, co i jak wpłynęło na życie człowieka, badacz będzie wiedział, jak postrzegać jego wspomnienia i współczesne myśli [5].

Przykładowo niektórzy weterani, z którymi przeprowadzono wywiady podczas wypraw Baby Jelki, twierdzili, że przeżyli straszny Wielki Głód na początku lat 30. XX wieku, kiedy ludzie jedli trawę, łapali wróble, bali się i znikali. Opowiadali o kanibalizmie – całe ulice i wsie wymarły. Inni starsi mówili, że był głód, ale niewiele osób z ich wsi zmarło. Analizując takie historie, należy przede wszystkim wziąć pod uwagę stosunek mieszkańców danej wioski do rządu radzieckiego i charakter jego lokalnych przedstawicieli (czy byli oni łagodni dla ludzi, czy pozbawili ich wszelkich środków przetrwania).

Wspomnienia różnią się także w prostszych kwestiach, takich jak regionalne tradycje kulinarne. W szczególności niektórzy twierdzą, że pamiętają galaretkę mleczną z dzieciństwa, podczas gdy inni twierdzą, że zaczęli przygotowywać „zimne mleko” podczas drugiej wojny światowej, ponieważ przyjęli przepis od niemieckich żołnierzy. To samo dotyczy przepisów na chleb lub pierogi: niektórzy wrzucali jajka do ciasta, inni narzekali, że prawie nie było jaj (lub gospodarstwa nie utrzymywały lub nie sprzedawały wszystkiego, aby przeżyć) [1].

Dlatego pracując z respondentami, zawsze należy brać pod uwagę czysto ludzkie (psychologiczne) czynniki wpływające na trwałość i wiarygodność wspomnień. Niezbędnym warunkiem wysokiego stopnia wiarygodności wyników jest ich staranne przetwarzanie, które polega przede wszystkim na prawidłowej transkrypcji, porównaniu ze sobą i ogólnie przyjętymi stwierdzeniami naukowymi, analizie uwzględniającej czynniki zewnętrzne (bezpośrednie otoczenie, sytuacja polityczna, ustalone tradycje i zwyczaje – wszystko, które mogą wpływać na kształtowanie się osobowości i jej wizję własnego życia i stanu cywilnego).

Wnioski. Projekt folklorystyczny i etnograficzny „Baba Jelka” został stworzony przez grupę działaczy z regionu Kirowogrodu w celu znalezienia, zachowania, ożywienia i promowania autentycznych przykładów ukraińskiej kultury ludowej. Metodologia działań poszukiwawczych i badawczych projektu opiera się na metodach historii mówionej stosowanych podczas wypraw poszukiwawczych do wiosek regionu Kirowogradzkiego. Zastosowane metody i formy działań badawczych przyczyniają się do skutecznego studiowania kultury ludowej na poziomie regionalnym w celu zachowania,

promowania i ustalenia autentyczności historycznej. Najbardziej pouczającymi nosicielami autentycznej kultury są lokalni mieszkańcy (ludzie urodzeni w latach 1920–1930). Zachowują oni wiedzę na temat tradycyjnego ukraińskiego folkloru, przeznaczenia dawnych narzędzi, starych fotografii, ukraińskich akcesoriów obrzędowych i innych. Ponieważ na Ukrainie jest bardzo niewiele takich osób, a szczególnie w regionie Kirowogrodu, uczestnicy projektu Baba Yelka próbują organizować wyprawy do odległych wiosek i nagrywać rozmowy wideo z żyjącymi świadkami historii.

Bibliografia

1. Baba Yelka. Wyprawa do pieca: [Zasób elektroniczny]. Kropyvnytskyi, 2020. – Tryb dostępu: <https://babayelka.kr.ua/>
2. Goncharov A. Historia mówiona jako źródło historyczne. Charków: Vesta, 2008. – 160 s.
3. Grinchenko G. Historia mówiona: Wytyczne dotyczące organizacji badań. Charków: KhNU, 2007. – 28 s.
4. Tomashevska S. (Lystyuk) Zastosowanie metod badań historii mówionej // Międzynarodowy magazyn innowacyjnych technologii w naukach społecznych. 2018. №5. Str. 21-25.
5. Udod O. Historia życia codziennego jako wiodący kierunek ukraińskiej historiografii // Wiedza lokalna. 2010. №3. Str. 6-9.

ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ТУРЕЦКОГО ЯЗЫКА И РЕФОРМИРОВАНИЕ АЛФАВИТА

Ненов И.Г.

кандидат политических наук, доцент кафедры довузовской подготовки Одесский национальный морской университет

У статті розглянуто граматичні, фонетичні ознаки турецької мови. Представлено порівняння лінгвістичних особливостей турецької і російської мов. Зосереджено увагу на історичному поступі турецької мови.

Ключові слова: лінгвістичні особливості, граматичні ознаки, тюркські мови, аглютинативна мова, фонетичні особливості, закон гармонії звуків.

В статье рассмотрены грамматические, фонетические признаки турецкого языка. Представлено сравнение лингвистических особенностей турецкого и русского языков. Внимание сосредоточено на историческом развитии турецкого языка.

Ключевые слова: лингвистические особенности, грамматические признаки, тюркские языки, агглютинирующая речь, фонетические особенности, закон гармонии звуков.

The article considers the grammatical, phonetic features of the Turkish language. A comparison of the linguistic features of Turkish and Russian languages is presented. The focus is on the historical progress of the Turkish language.

Keywords: linguistic features, grammatical features, Turkic languages, agglutinating speech, phonetic features, the law of consonance of sounds.

Турецкий язык, как и все тюркские, агглютинативный язык, для которого характерно выражение грамматических функций путем присоединения к корневым словам предлогов и суффиксов (oda – комната, oda + da (в комнате); el – рука, el + de (в руке); kız – девушка, kız + ım (моя девушка) и т.д. Они выражают род и число. У тюркского населения, как известно, род – отсутствует. Он обо-

значается словом -o-(он и она). Поэтому до сих пор турки иногда в русском и украинском языках путаются в названиях родовой принадлежности (по-турецки – пошел – это gidti; gidti обозначает и мужской и женский род). gltinatio

Напомним, что агглютинативный язык (от латинского – agglutination) означает приклеивать. Во флективном языке (с ла-

тинского – flekativus) – гибкий. То есть словообразование образуется с помощью флексий. К флективным языкам относятся: латинский, украинский, русский и все устойчивые индоевропейские.

Турецкий язык имеет ряд лингвистических особенностей, которые свойственны только ему и его родственным языкам:

– в частности, порядок слов в предложениях строится по схеме: подлежащее-дополнение-сказуемое (ben seni seviyorum – я тебя люблю).

– существительные имеют 6 падежей: основной (именительный), родительный, винительный, дательный, местный или lokativ и отдельный или ablyativ.

– количество определяется с помощью суффиксов множественного числа (ler, lar). Глаголы согласуются с субъектом в падеже и числе. В турецком отсутствует определенный артикль, то есть неопределенный: bir-один.

– прижилась форма разделения на «ты» и «вы». На «вы» используется форма второго лица множественного числа (sen-ты, siz-вы).

– в турецком языке восемь гласных и двадцать одна согласная. Особенностью языка – сингармонизм: глагол суффиксов гармонирует с гласными основ существи-

тельных и глаголов. К примеру, если основа имеет огрубленный гласный, то гласный звук суффикса тоже должен быть гласным.

– алфавит основан на фонетическом принципе, где каждой морфеме соответствует одна буква, и наоборот. Но существуют и некоторые исключения. Например, буква **-i** без точки соответствует **-ии-**; **ö, ë (как в немецком)** – ое и у, буква **ğ** обозначает звук – **Ү** – и удлиняет предшествующую. Апостроф ставится перед суффиксами в именах собственных (Kiev'da – в Киеве, Estambul'da – в Стамбуле).

– одно из важных лингвистических особенностей является применение закона гармонии гласных и согласных. Он используется при образовании разных конструкций. Для гласных – при склонении существительных, образовании множественного числа, для согласных – при спряжении глаголов и склонении существительных.

– согласные делятся (как и в русском) на глухие – ç, f, h, k, p, s, ş, t; и звонкие – b, c, d, g, j, m, n, r, v, y, z. Если слово заканчивается на глухую, то присоединяющиеся суффикс или окончание тоже начинается с согласной глухой (сестра купила мне подарок – abam bana hediye al+dı). По закону гармонии согласных мы образовали глагол

прошедшего времени. А что бы образовать существительное в предложном падеже, если исходное слово заканчивается на глухую согласную, то прибавляется окончание, которое начинается с глухой (saçmak – saç + tim– приготовить – приготовила).

–закон о гармонии гласных предусматривает: если последний слог содержит гласные (а, ı, о, u), то окончание или суффикс содержит букву –а;если в исходном слове есть гласные (е, і, ö, ü),то добавляется окончание или суффикс с буквой – е –.На пример, sözlük (словарь)– sözlük+te (в словаре).

–при спряжении глаголов, склонений существительных, образовании прилагательные используется закон гармонии гласных (köpek – собака, köpek+te – у собаки). Следует отметить, что гласные делятся на губные – о, u, ö и не губные – а, ı, е, і.

Итак, закон гармонии гласных и согласных имеет огромное значение в обучении иностранных студентов турецкой национальности украинскому и русскому языков. Используя приемы сравнительной грамматики, дидактические материалы, аудио и видеозаписи они легко обучаемы славянским (флективным) языкам. Особенно при изучении глаголов движения, спря-

жения глаголов, склонения существительных, определения рода по половому признаку, образования прилагательных.

Современный турецкий язык развился на основе старого анатолийского- тюркского. На нем разговаривали огузы, сельджуки в восточной части Средней Азии, которые обитали там до 8-10вв. Затем они были вытеснены на запад тюркскими, уйгурскими племенами. В 16-м веке турки переняли разговорную анатолийскую речь. В 19-м столетии, он стал османским, особенно в письменной речи.

Младотурки стали приверженцами очищенного от заимствованных слов турецкого языка. Профессор Оксфордского университета Джеффри Льюис в 2002-м году, в лекции о реформе турецкого языка отметил, что «безграничная энергия Кемаля Ататюрка, а также его полномочия как Президента Республики, побудили начать этническую чистку языка». В 1928-м году, был изменен алфавит: арабскую письменность заменили на латиницу. В 1930г. Ататюрк написал предисловие к книге об истории языка: «Турецкий народ, который знает, как защитить свою территорию и свою возвышенную независимость, должен освободить свой язык от иностранного ига».

В 1923-м году, после провозглашения Турецкой Республики первый Президент Турции Ататюрк создал специальную лингвистическую комиссию по избавлению от заимствованных арабских и персидских слов. А губернаторы местных провинций собирали заимствованные слова передавая их в специально созданный коллекционный комитет. Таких слов набралось около 90 тыс. Сам Президент ездил по провинциям, интересовался этим лингвистическим вопросом. Создание алфавита и переход с арабской вязи на латиницу стало составляющей в создании нового государства. Наряду с построением политической системы, новой экономики лингвистический вопрос стал составляющим в рождении нового государства. Через четыре года турецкий алфавит был переведен с арабской графики на латиницу.

В результате проведенных реформ и связанных с ним работ в языке, в начале 30-х годов 20-го века оставалось до 35-40% исконно турецких слов, а в настоящее время до 75-80%. Естественно, создание нового алфавита, издание научной и художественной литературы на латинице – это своеобразная революция в лингвистической области страны, кото-

рую возглавил сам Ататюрк. Официально Закон о переходе на новый алфавит вступил в силу третьего ноября 1928г.

Turkish Alphabet

Aa Bb Cc Çç Dd Ee Ff Gg Ğğ

Hh İı İi Jj Kk Ll Mm Nn

Oo Öö Pp Rr Ss Şş Tt

Uu Üü Vv Yy Zz

Однако, справедливости ради, отметим, что с одной стороны, очищение языка от заимствованных слов обогатило родной турецкий язык, с другой - оставшиеся арабские, персидские слова в разговорной и письменной речи ободнили язык турецкого населения. К сожалению, не нашлось турецкой замены всех заимствованных слов, что лишило возможности нового турецкого языка неологизмов и синонимов.

Ныне в Турции разговаривают на 2-х диалектах: европейский и анатолийский. У них общие грамматические правила, различие – в произношении отдельных слов, но турки, говорящие на этих диалектах, легко понимают друг друга. В основе современного литературного языка лежит стамбульский говор. На его основе была создана устная и письменная речи.

Выводы:

1) Турецкий язык относится к огузской группе языков. Он агглютинативный язык. Лингвистическая его особенность в том, что в преобразовании слов к корням присоединяются предлоги или суффиксы. Такое выражение грамматических функций характерно для всех тюркских языков, в том числе и в возродившегося гагаузского, на котором говорят и пишут около 30-ти тысяч населения в Украине, и 160-ти тысяч в – Молдове.

2) Одно из важных лингвистических особенностей турецкого литературного языках – это использование гармонии гласных и согласных. Он применяется для гласных при склонении имен существительных, образовании множественного числа. В гармонии согласных, он используется при спряжении глаголов, а также при склонении имен существительных.

3) Турецкой конструкции предложения обязателен порядок слов: подлежащие-дополнение-сказуемое. Обычно сказуемым (особенно в сложных конструкциях) заканчивается предложение. Поэтому, чтобы понять смысл сказанного (как в устной, так и в письменной речи) надо внимательно дослушать собеседника или прочитать до конца текст предложения(текстовку).

4) Лингвистической особенностью турецкого языка также является присоединение к коревым словам специальных морфем-аффиксов. Их много. Они используются в процессе словообразования до восьми вариантов. Поэтому морфемы-аффиксы как бы являются строительным лингвистическим материалом для образования новых слов, новых их значений, новых понятий.

5) Издревле турки использовали в письменной речи арабский алфавит, то есть турецкие слова писались арабской вязью. С образованием в 1923-м году Турецкой Республики, благодаря титаническим усилиям первого Президента страны Кемалья Ататюрка началась «этническая чистка языка». Была создана специальная лингвистическая комиссия, которая работала над созданием своего алфавита, переведя его с арабской вязи на латиницу, освободив как письменную, так и устную речь от насилия арабских и персидских слов. Однако полностью освободится от заимствованных арабских, персидских и французских слов – не удалось. Но они природно вошли в языковую палитру. И даже в некоторой степени обогатили культуру турецкого языка, хотя до сих пор некоторые ученые-филологи считают, что этим он обеднел.

В таком случае надо искать замену оставшимся заимствованным словам.

Лингвистическая реформа в Турции была одной из составляющих (вместе с созданием политической системы страны, рождением новой экономики), в строительстве светского демократического государства. Поэтому турки считают своего Ататюрка, его единомышленников, в том числе и творческого коллектива журнала «Науат» («Жизнь»), первопроходцами, реформаторами и просветителями турецкой нации.

6) В официальных документах Турции, декларируется, что она – моноэтническое государство. На наш взгляд, это устаревшая точка зрения. На территории страны от общей численности населения компактно проживают 35% курдов, у которых на латинице свой алфавит. В школах они изучают свой родной курдский язык, учатся в одном из частных университетов на курдском.

В черкесской диаспоре (она составляет около 2-х миллионов человек) родной язык переведен на кириллицу. В 2012-м году в университете города Дзюдле открыто отделение черкесского языка, в 2015-м году – магистратуру. Третья по численности диаспора – арабская

(арабы компактно живут в стране, их около 1,5 миллиона человек).

В последнее время в Анталию поселилось много русских и украинских граждан, а в Стамбуле и в его окрестностях компактно проживают в Турции), переселившихся из Украины и Молдовы – гагаузы (тоже выходцы из огузского племени). Ко всем этносам в стране толерантное отношение, они досконально владеют государственным и родным языками, не испытывая на себе неуважение по национальному признаку, имеют возможность реализовать свои деловые и творческие способности, успешно трудятся в разных сферах деятельности. Эти факторы говорят о привлекательности современной Турции, в которую последние десятилетия люди разных национальностей образовали новые этнические группы, национальные меньшинства. Справедливо было бы, чтобы турецкое общество на официальном уровне стало – полиэтническим. Это закономерный миграционный процесс. Думаем, что на этот факт обратят внимание этнологи, этнопсихологи, культурологи, этнополитики.

7) И еще одно доброе пожелание. Товарооборот между Украиной и Турцией стабилен, гуманитарные связи углубляются и рас-

ширяются. На подготовительных факультетах вузов Украины иностранные студенты (в том числе и представители турецкой национальности) изучают украинский, английский и русский языки. В Украине они получают лингвистические знания, которые им пригодятся в дальнейшей работе, обходясь без переводчиков.

Отрадно отметить, что в некоторых вузах Турции студенты изучают украинский язык. Так, в крупнейшем в стране Стамбульском университете третий год на филологическом факультете открыто отделение украинского языка и литературы. Студентов обучают известные украинисты, доктора-филологи (в основном киевские вузовские преподаватели, украинские тюркологи). Надеемся, что будущие выпускники, филологи-украинисты станут специалистами в области сравнительной грамматики украинского и турецкого языков, особенностей устной и письменной речи в обоих языках, фонетического строя турецкого и украинского и т.д. А это все больше сблизит наши народы (особенно в гуманитарной сфере).

В нынешнем году в Одесском Национальном морском университете на подготовительном факультете, в котором учатся в основном

представители турецкой национальности, было организовано театрализованное представление, посвященное Дню рождения Тараса Шевченка. Наши студенты – турки, исполнили на украинском языке две хоровые песни, читали стихи Кобзаря, а его «Заповіт» – на пяти языках, в том числе и на турецком. Этот праздник не только приобщил турецких юношей и девушек к украинской культуре, но и доказал, что студенты способны выучить наш государственный язык.

В Турции несколько лет работает государственная программа по изучению русского языка. Она для всех желающих – бесплатна. Думаем, что в рамках этой программы можно было бы и создать курсы по изучению украинского языка. Считаем, что Министерство образования Украины не останется безучастным в ее реализации.

Литература

1. Киреев Н. Г. История Турции XX век. М.: ИВ РАН: Крафт+, 2007. 608с
2. Ortaylı İ. Harf Devrimin Nedenleri üzerine // Batılılaşma Yolunda. İstanbul: Merkez Kitaplar, 2007.S. 229–244.
3. Buluç S. Osmanlılar Devrinde Alfabe Tartışmaları. Harf Devriminin 50. Yılı Sempozyumu. Ankara:Türk Tarih Kurumu, 1991. S. 45–48.
4. Canpolat M. Arap Yazılı Türk Alfabesinin Gelişimi. Harf Devriminin 50. Yılı Sempozyumu. Ankara:Türk Dil Kurumu, 1991. S. 49–60.

-
5. Дятленко С. И. Языковая политика и языковые реформы в государственном и национальном строительстве (аналитический обзор) // Социологическое обозрение. Т. 6, No 3. 2007. С. 49–59.
  6. Hayat. С. 1. N 5. 30 Kanun-i evvel, 1926. S. 3–5.
  7. Hayat. С. 4. N 90. 18 Ağustos, 1928. S. 1.
  8. Hayat. С. 4. N 91. 23 Ağustos 1928. S. 2–3.
  9. Hayat. С. 4. N 93. 6 Eylül 1928. S. 1.
  10. Hayat. С. 4. N 95. 20 Eylül 1928. S. 3–4.
  11. Hayat. С. 4. N 96. 27 Eylül 1928. S. 2–3.
  12. Hayat. С. 4. N 97. 4 Teşrin-i Evvel 1928. S. 5.
  13. Современная Турция: хроника политической жизни (2002–2006). Бишкек: Кыргызско-рос-сийский славянский ун-т, 2006. 138 с.
  14. Doğaner Y. Elifba'dan Alfabe: Yeni Türk Harfleri. Modern Türklük Araştırmaları Dergisi. С. 2, Sayı 4 Aralık 2005). S. 27–44.

ДЖЕРЕЛА ВИНИКНЕННЯ Й ПОЕТИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ ДОМІНАНТИ «ВОДА» У ЛІРИЦІ МИХАЙЛА ДРАЙ-ХМАРИ

Родіонова І. Г.

Кандидат філологічних наук, доцент,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

У статті проаналізовано генезу стилетвірної домінан- ти «вода» в поезії «неокласика» М. Драй-Хмари; акцентовано амбіва- лентність сприйняття й трактування поетом категорії простору, за якою – складний історіософський та культурософський зміст.

Ключові слова: «неокласика», стилетвірна домінанта, авторський стиль, поетика, символ, топос.

Key words: neoclassic, style-forming dominant, author's stylistic manner, poetics, symbol, topos.

У поетичній спадщині М. Драй-Хмари виокремлюються яскраві константи авторського стилю. Це своєрідні носії цілісності ліричних творів, найбільш виразні стилетвірні домінанти. В ряді праць чеського філолога, автора досліджень з поезики Я. Мукаржовського, розглянуто питання виникнення і функціонування домінантних образів. «Домінантою, – на думку вченого, – є той компонент твору, що урухомлює усі інші компоненти (актуалізовані та неактуалізовані) і визначає зв'язок між ними» [9, с. 329]. Відтак, домінанта надає поетичному творові єдності. З цією позицією співзвучне міркування О. Бистрової, яка, розглядаючи до-

мінанти на лінгвальному рівні, по-класифікувала їх за метою використання, як «одиниці, що беруть участь на асоціативному рівні і в алюзіях, утворюють стійкі прикмети авторського стилю» [1, с. 46]. Для розуміння механізму народження домінанти у поезиці М. Драй-Хмари важливе судження Е. Райса про «виразисте слово», що стає в нього «центром, довкруги якого організується строфа, як оправа ювелірного виробу довкола шляхетного каменя» [8, с. 18].

На нашу думку, у комплексі драй-хмарівських реалій поетичним еквівалентом, що втілює ідею жаги життя, людського пориву до всіх його абсолютних цінностей є

домінанта води. Її сенс можна визначити словами С. Аверинцева: «вода – початок, вихідний стан усього сущого», «середовище, агент і принцип всезагального зачаття і народження» [6, с. 240]. Тож мета нашої розвідки – встановлення чинників, що визначили вибір поетом домінантного образу *води*, мотивували його виникнення й оформлення.

Домінанта води, а точніше все семантичне гніздо, пов'язане з цим поняттям (роса, краплина, сльоза, бризки, струмок, хвилі, річка, озеро, вир, море, прибій, океан, дощ, повінь, тощо), належить до «найбільш уживаних топосів української барокової літератури» (Л. Ушкалов), водночас «посідають вагоме місце в ієрархії образної системи 1920-30-х років як центри символічних паралелей» (М. Кудряшова). Символіка води у М. Драй-Хмари репрезентує своєрідний цикл, що, фактично, відображає архетипний міф, дефініційований Н. Фраєм «від дощів до джерел, від джерел до фонтанів, потічків і річок до моря або до зимового снігу, а тоді знову назад» [9, с. 131].

Найчастіше домінанта *води* у творчості М. Драй-Хмари передається у вигляді дощу, який символізує божественне благословення, небесне блаженство, очищення та духовне відкриття; виступає збу-

джуючою і просвітлюючою силою. Пройшов дощ – і «*струмки роко- тять яром*» і «*райдуга стожаром дзвенисть*» [3, с. 73]. У цьому сенсі, у значенні очищення душі, домінанта води близька домінанті «сльози» («*Лиш Чорне море бачило ті сльози, / що капали із тисячі очей*» [3, с. 181]). Інколи цей образ виступає стилізованим під античність: «*і з неба падають, мов перли, огненні сльози Персеїд*» [3, с. 62]. Таке «ушляхетнення» мови засвідчує елегантність та вишуканість поетичного стилю «неокласика». У ліриці М. Драй-Хмари доволі багато прикладів зближення *роси* із символікою творчого натхнення, заспокоєння і відродження («*дитячий лепіт п'ю, як росу, і оживаю, і люблю*» [3, с. 90]).

Кілька раз у поезії М. Драй-Хмари вжито «мариністичний» топос (море), характерний для європейської традиції від часів античності. Цей топос природний для «неокласика», що намагався поєднати морське із земним, вічне із сьогоdnішнім, далеке із близьким, наприклад, як у вірші «Кримські цикади»: «*На море, дивлячись, він скандував напам'ять / свого Гомера [...] а нині ви його повторюєте дзвінко, / мої цикади!*» [3, с. 75]. Генетичні джерела топосу «моря» як символу людського бут-

тя, ведуть до давньої української літератури. Зокрема, у творчій практиці Г. Сковороди, 29-та пісня «Саду...» репрезентує топоси «пристані» й «моря», що є трансценденціями, як життя і смерть: «*Буря човен мій хитає, піднесе і вниз кидає! Гей, нема для мене миру, пристані між цього виру – море се мене зжирає*». «Іконосферні топоси» несуть на собі певний «екзистенціальний сенс, сплітаються у самосуццю картину», яку Л. Ушкалов номінує «бароковим міфом про людське існування» [10, с. 65]. Подібно до традицій давньої української літератури через іконосферні топоси «човна» та «шаланди», які опинившись посеред моря, віддаються на волю «шумливих», «темних» хвиль, М. Драй-Хмара репрезентує ідею плинності видимого світу: «*Мій човен у блакитнім крузі: / далеко в море однесло*» [3, с. 99], «*Шумливі хвилі із вітром спорять, / човна гойдають, несуть мене*» [3, с. 101]. У межах мікроконтексту автор оприявнив ліричного героя, просвітленого радістю: «*І легко-легко дишуть груди, а очі сонце п'ють і п'ють...*» [3, с. 99]. Очевидно, тут присутній відгомін культу Діоніса, що «звільняє людей від світських клопотів, знімає з них пута поміркованого побуту» [2, с. 190].

«Водний» елемент у поезії М. Драй-Хмари концентрував і образно втілював «верхнє» і «нижнє», жіноче й чоловіче начала. У переважній більшості творів поета домінанта *води* наповнена позитивним сенсом із відповідними для внутрішнього стану ліричного героя настроєвими відтінками. Ілюстрацією до спокійного коливання «води» у «неокласичних» ритмах можуть бути рядки поезії «Черкаси»:

Як солодко вечірньою добою,
коли ще моря гомін не затих,
чекати ритмів іншого прибою!
[3, с. 103].

Ріка, як відомо, – це міфологічний символ, елемент сакральної топографії. Космічна ріка в цілому ряді міфологій виступає в якості «стрижня» всесвіту, що пронизує верхній, середній і нижній світи. Інколи складовою частиною космічної ріки виступає переосмислена головна Ріка певного регіону. У М. Драй-Хмари найбільш сакралізований топос – Дніпро – метафорично наповнений лексемами радості або суму: «... сум пливе з очей моїх за сині гори / і лине до Дніпра» [3, с. 103], «*Душа ще молода: / спадаю й підіймаюсь, / Як дніпрова вода*» [3, с. 129]. Наведені фрагменти творів увиразнюють подвійний характер відтворення

цього топосу, що загалом відповідало специфіці барокової міфопоетики, за якою складна структура простору була репрезентована рядом антитез.

У поемі «Поворот» домінанта води у поєднанні з землею – безперечний вияв філософії гедонізму. Властиво для наведеного нижче уривка, вода – типовий осередок для всіх космогоній і перетворень:

Як Дніпро широкий
розіллється буйно
і степи затопить, –
наслухайте чуйно:
оживе і встане все,
що спало досі,
бо вода зцілюща

сохлий корінь зросить [3, с. 166].

Силою таємничої відповідності різні явища сплітаються в одне ціле. Вода зросить землю, земля віддасть сили кореню, а людська душа, яка спостерігає це, стає четвертою ланкою, що пов'язує землю, воду і корінь, як рима об'єднує рядки в одну наспівність. Два начала об'єдналися в одне (земля і вода), і з одного народилась множинність. Тут вчувається відлуння «Лісової пісні» Лесі Українки. Близькість її поетичного світу та київських поетів – зрозуміла, адже Лесі Українці, як і пізніше «неокласикам», властиве непересічне інтелектуальне світобачення, висока культура почуттів у сполученні

з довершеною формою.

Вода у М. Драй-Хмари постає поряд із ще одним типовим репрезентантом у концепції «очищення і відродження» – образом вогню, за свідчуючи такі суттєві моменти: «натяк на рослинність» і використання «живої води», що, на думку М. Ласло-Куцюк, і є «архетипними моделями уявного» [5, с. 222]. В поезії «неокласика» вони репрезентують інсценізацію великої космогонічної драми, адже вода – це матерія, вогонь – дух, а в поєднанні вони становлять видимий світ. Прикладом такого ритуального зближення в ліриці М. Драй-Хмари є поезія «Ми тільки гралися з тобою...». Закохана пара, на свято Купала, взявшись за руки, перестрибує священне вогнище і перепливає ріку. Протягом століть уславлення перемоги життя, вшанування життєдайних сил природи – сонця й води – були змістом цього свята середини літа. У деяких звичаях очищення водою і вогнем було способом єднання з померлими предками. Українські дослідники вбачали в імені Купала відгомін дохристиянських міфів, вважали іменем язичеського божества. О. Потєбня, наприклад, пов'язував купальські вогні з язичницьким офіруванням. Ближче до нас, як стверджує М. Ласло-Куцюк [5, с. 203], більшої

ваги набирає на цьому святі еротичний елемент, магичні дії й ворожіння, пов'язані з коханням. Згадка в поезії про Івана Купала відображає індивідуально-асоціативне мислення поета. Паралельно зі зміною природного стану, що передається персоніфікацією – «*Пустило сонце гострі жала*» – відбувається зрушення у почуттях ліричного героя. Суб'єктно-особистісні переживання приводять його до усвідомлення кохання як внутрішньої потреби. Цей фрагмент обрядового свята виповнює текст бурхливим і барвистим струменем купальських пісень.

У поезії «Симфонія» виявляємо астральний символ – медові роси, що має цілком вмотивоване фольклорне пояснення. На території України Зоря виступає як небесне світило (божество космічного вогню) та водночас як «дрібний дощик» або роса («божа сльоза»), з якої «виникає життя, народжуються люди, ростуть трави і збіжжя» [12, с. 84]. Про це розповідають численні колядки й щедрівки, а також міф «Зоря, ключі, роса і мед». Мовою далеких предків, що заувальювали символами народження нового життя, М. Драй-Хмара розкриває внутрішній світ ліричного героя, який стоїть на порозі майбутнього і прагне бути будівничим

на своїй землі, бо, за О. Шпенглером, європеєць потребує минушини, щоб надати сучасності змісту і глибини. А К. Ясперс, у свою чергу, стверджував, що людина, «вирвана зі свого ґрунту, без свідомості історії, без тягlosti буття, не може залишатися людиною» [11, с. 33]. Напевно, тому М. Драй-Хмара поставив акцент на відсутності конкретної опори – приналежності до глибин власної землі:

Серце молодеце п'є медові роси,
хоче жить, творити на своїй
землі...
та Дніпра немає...

Може хтось обмарив [3, с. 136].

Ситуація «відсутньої присутності» викликає паралель з українським письменством, яке, як і його народ, перебуває у тій же фатальній ситуації, «коли воно ніби «випадає» із світової свідомості, хоч насправді існує в глибинах свого буття, у художніх цінностях непербутної вартості, самостверджується, покладаючись на власні творчі сили» [4, с. 13]. Поезія «Симфонія» ніби збирає і концентрує містичну енергію тих, хто опинився за «бортом» життя, переконує в неодмінному відродженні «українства» як «суб'єкта історичного поступу» (Ю. Ковалів).

Вода насамперед – символ життя, проте інколи асоціюється з часом і

смертю, сягаючи фольклорної традиції, за якою, ця домінанта пов'язувалася з потойбічним світом та його понятійними еквівалентами. У поезії М. Драй-Хмари «В Галичині» на реальний пейзажний малюнок («одсвіт на водах багрянний») напластовуються трагічні моменти української історії («кров'ю взялася ріка») – водна стихія асоціюється із стражданням і смертю. У подібному контексті прочитується домінанта води у поемі «Ведмідь-Гора» («Змішалася кров з водою, і до споду / заколихалася морська глибінь» [3, с. 177]. Однак у кожному разі, як зауважує Л. Новиченко, безперечний «зв'язок [...] води з ідеєю життя, його зародження і органічного розвитку» [7, с. 178].

Амбівалентність також притаманна домінанті «снігу», що, з одного боку, символізує холод, твердість, черствість серця, а, з другого, його танення, – пом'якшення цих якостей. Домінанта снігу не має архетипного підґрунтя, пов'язана із природними умовами певного регіону, проте «створює настрій, ліричну напругу...» [1, с. 34]. Як у свідомості М. Драй-Хмари, так і в уяві реципієнта, ця домінанта співвідноситься із драматичними моментами суспільної ситуації («Завірюха», «В село»).

Таким чином, пересвідчуємося,

що весь універсум поезії М. Драй-Хмари постає в чотирьох природних стихіях: земля і повітря, вода і вогонь. Саме так розумівся універсум в античній, передусім у грецькій натурфілософії (О. Лосев). Теза про чотири «першоеlementи» світу стала також «засновком емблематичної поезії» (Л. Ушкалов) української барокової літератури. Цей факт дозволяє резюмувати: М. Драй-Хмара розробляв античні традиції на національному ґрунті.

В перспективі за доцільне вбачаємо розроблення концептосфери М. Драй-Хмари та інших «неокласиків» у монографічному дослідженні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бистрова О.О. Формотворчі функції домінантних образів: на матеріалі української та російської поезії: дис. ...канд. філол. наук: 10.01.01. Дрогобич, 2000. 200 с.
2. Мифология. Большой энциклопедический словарь / ред.: Е. М. Мелетинский. 4-е изд. М.: БРЭ, 1998. 736 с.
3. Драй-Хмара М. Вибране / упоряд. Д.Паламарчука, Г.Кочура; передм. І.Дзюби. К.: Дніпро, 1989. 542 с.
4. Ковалів Ю. Рух естетичної свідомості в українській поезії 1-ї пол. ХХст. (генеза, контекст, перспективи): дис. ... д-ра філолог. наук: 10.01.02. К., 1995. 335 с.
5. Ласло-Куцюк М. Вогонь і слово. Космогонічний міф на Україні. Бу-

- харест: Критеріон, 1998. 257 с.
6. Мифы народов мира: энциклопедия: в 2 т. / гл. ред. С.А. Токарев. М.: БРЭ: Олимп, 1998. Т.1. 672 с.
  7. Новиченко Л. Поетичний світ М. Рильського (1941-1964). К.: Наукова думка, 1994. 269 с.
  8. Райс Е. Поезія М. Драй-Хмари // Сучасність. 1965. № 7 (55). С. 13-23.
  9. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М.Зубрицької. Львів, 1996. 633 с.
  10. Ушкалов Л. Світ українського бароко: філологічні етюди. Харків: Око, 1994. 112 с.
  11. Ясперс К. Смысл и назначение истории / предисл. П. П. Гайденко. М.: Политиздат, 1991. 527 с.
  12. найвідоміших образів української міфології / В. Завадська та ін. К.: Орфей, 2002. 448 с.

LEGAL TERMINOLOGY: UKRAINE AND THE USA

Kovalenko Illia

Lawyer, Graduate Student at the Department of Criminalistics, Forensic Medicine and Psychiatry Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

---

Keywords: terminology, law, legal systems, Roman law, Romano-Germanic legal system, English common law

In the period of the rule of law, one of the most important issues is the study of legal terminology, as well as its proper use by professional lawyers and future professionals. As A. Vengerov rightly remarked: "... the definition of legal concepts... it is not some casuistics or scholasticism, but on the contrary, an extremely important scientific and practical matter, if we remember that behind all these are living people, their activity, well-being, and sometimes and life »[1].

Legal terminology began to emerge at the same time as the origin of law. The first legal documents are the main sources of origin of legal terminology, legal constructs (Hammurabi Laws, Laws of the Twelve Tables, Laws of Manu, Barbaric Truths, Russka Pravda, Saxon Mirror). An important feature of legal terms is their close connection with different political and legal theories, scientific fields, certain social traditions, legal experience.

The legal systems of Ukraine and the United States of America differ significantly. The modern legal sys-

tem of Ukraine was based on legal concepts and principles characteristic of the Romano-Germanic type of legal system, which leads to the similarity of the basic principles of the state regulation approach, creating an identity with the Continental family. The US legal system is largely derived from English common law, formed under the influence of the legal traditions of England, and generally has a structure similar to the structure of common law. Therefore, it belongs to the same legal family as English law. But American law has undergone more than two hundred years of self-development, in the course of which borrowed English legal institutions have undergone significant changes. As a result, a new legal system has emerged in the United States, the specifics of which are determined by the federal structure of the state, the existence of written constitutions, as well as features of socio-economic and political development. Therefore, it should be noted that the creation of legal terminology in Ukraine and the

United States had different origins and word formation.

The evolution of Ukrainian legal terminology is linked to the history of Ukrainian statehood, national law, and the Ukrainian language. Thus, according to L. Chulinda, the vocabulary of Ukrainian legal terminology is formed from various sources, which can be divided into 5 groups:

- 1) borrowing Latin terms and legal concepts that have become the basis for the terminology of different legal systems (appeal, alibi, document, reform);
- 2) use of terms from the legal acts of Kievan Rus (law, judge, witness, punishment);
- 3) derivation of terminology from developed modern legal systems (smuggling, barter, monopoly);
- 4) existence of terminology of normative legal acts of Ukraine (Constitution, laws, codes), international documents, the consent of which was provided by the Verkhovna Rada of Ukraine;
- 5) translation may be the source of new terms[2].

The classic source of English legal terminology is Roman law. The world-famous historical document from the field of Roman law “Digests” is a collection of Roman legal formulas, compiled on the initiative of the Byzantine emperor Justinian

(1st half of the 6th century) based on the statements of the largest lawyers: Papinian, Pavel, Gaia, Ulpian, Modestine – representatives of the “Golden Age” of Roman jurisprudence (2-3 centuries).

In modern English, Latin legal terms are widely used with virtually no change in their orthographic structure. Many of these words were taken directly from the source language during the Renaissance, when there was an interest in Latin, not only church but also classical: credo, forum delicti, votum separatum, habeas corpus, memorandum, mandatum, veto. A lot of concepts came into English through French: congress, constitution, legislature, parliament, president, representative. Sometimes one common Latin term had different meanings when passing through different languages. So, the Latin adjective legalis (“legal”) has the forms legal (directly from Latin), leal (from Anglo-Norman), loyal (from Old French). US legal texts use both modern and Roman expressions.

Even within the framework of a single terminological system of law, a word can have several meanings; therefore, a correct translation requires knowledge of both the linguistic and extra-linguistic contexts. E.g.: security agreement – security agreement (diplomatic term) and debt se-

curity agreement (for example, in a loan agreement)[3].

In conclusion, it should be noted that the ordering, normalization and unification of legal terminology belong to those state-legal phenomena that require research, development and knowledge of the method of its use for the purpose of unambiguous, correct perception of texts of legal acts.

REFERENCES

1. Венгеров А. Б. Теория государства и права: учеб. для юрид. вузов / А. Б. Венгеров. – М., 1998. – 530 с.
2. Чулінда Л. І. Українська правнича термінологія: навч. посібник / Л. І. Чулінда ; Академія адвокатури України. – К.: Магістр ХХІ сторіччя, 2005. – 112 с.
3. Gerald Hill. Nolo's Plain-English Law Dictionary. 1st Edition. – Nolo, 2009. – 477p

УЧЕБНЫЙ ТЕКСТ КАК СРЕДСТВО ОБУЧЕНИЯ РКИ НА НАЧАЛЬНОМ ЭТАПЕ

Макаренко А. Г.

преподаватель Киевский национальный университет
имени Т. Г. Шевченко

Ключевые слова: учебный текст, концентр, лексическая тема, языковой материал.

Как показывает практика преподавания русского языка как иностранного (РКИ), одной из важнейших задач на начальном этапе обучения является отработка особенностей употребления тех или иных лексико-грамматических форм на материале текстов. В данной статье пойдет речь именно об учебных текстах, ориентированных на выработку определенных грамматических навыков и на развитие коммуникативных способностей студентов. При этом тексты, созданные «для грамматики», должны быть эмоционально насыщенными и информационно целостными сообщениями.

Учебный текст – это прежде всего текст, который учит. Его нужно выбрать, его нужно адаптировать, с ним нужно работать и отработать на нём можно всё. Как отмечается в книге А.А. Акишиной, О.Е. Коган «Учимся учить»[1], «если через обычные тексты провести все язы-

ковые явления, надо воспроизвести миллион фраз, а это практически невозможно. Значит, текстовой материал нужно отбирать. Есть только одно условие быстрого продвижения в языке – это изучение языка с помощью моделей, клише» [1, с.49]. Именно модели, клише, а также изучаемый в данный момент грамматический и лексический материал должен быть представлен в учебном тексте.

На начальном этапе обучения мы имеем дело с ограниченным набором грамматических средств, который затрудняет создание «живых» учебных текстов.

Тексты должны быть сюжетно законченными и небольшими по объему. Адаптация текста должна производиться с ориентацией, с одной стороны, на использование наиболее частотной, общеупотребительной лексики, с другой – на максимальную связанность с конкретной грамматической темой.

На начальном уровне студент усваивает небольшое количество грамматических моделей и слов, которые дают ему возможность использовать в речи пройденный материал. На освоение этого материала уходит обычно 2-3 месяца, в зависимости от интенсивности обучения.

Базовый уровень предполагает владение основными грамматическими моделями и бытовыми лексическими темами. На этом уровне студенты должны уметь общаться на простые бытовые темы. Освоение материала занимает от 4 до 6 месяцев. На этот уровень владения языком выходят студенты подготовительных факультетов вузов после годового обучения.

В методике преподавания иностранных языков большое значение имеет принцип концентрического расположения материала. Концентр – это отрезок учебного процесса, на протяжении которого учащиеся должны овладеть определенным комплексом грамматических структур и лексических единиц, данных (и применяемых) в типичных ситуациях общения. Тексты нужно расположить по концентрическому признаку, т.е., с одной стороны, по степени увеличения их сложности, с другой – по принципу расширения и углубле-

ния в текстах грамматического и лексического материала, пройденного ранее.

В методике РКИ считается целесообразным не одноразовое (линейное) предъявление темы (ситуации), а трехразовое. При концентрическом подходе усвоение языкового материала способствует развитию основных видов речевой деятельности (чтению, говорению, аудированию и письму).

На каждом последующем этапе учащиеся будут повторять изученное и встраивать в систему изученного новый учебный материал. Когда в полном объеме вводится разноплановый материал (линейный принцип введения), студенты испытывают трудности его в усвоении и теряют интерес к обучению. Кроме того, при линейном способе введения в основном развиваются пассивные виды речевой деятельности – чтение и письмо. Если же преподаватель ограничится введением темы только на одном (первом) уровне, то в дальнейшем окажется, что тема по-настоящему не усвоена.

Принцип концентрического введения материала следует соблюдать не только при общем планировании, но и при введении любого сложного материала (темы, текста). Организация языкового материала

требует соблюдения дидактического принципа системности и последовательности, который конкретизируется в четырёх правилах: от простого к сложному, от легкого к трудному, от известного к неизвестному, от близкого к далёкому.

Принцип концентрического расположения материала очень важен в методике преподавания иностранных языков. В рамках языкового курса обеспечивается многократное обращение к уже изученному материалу с целью его расширения, углубления, систематизации.

Отбор текстов производится на основе принципов социальной нейтральности, а также сюжетности и увлекательности для учащихся. нейтральности, значимости с точки зрения лингвострановедения и культуроведения, а также сюжетности и увлекательности для иностранных студентов.

Тексты, которые используем при обучении русскому языку на подготовительном отделении КНУ имени Шевченко, распределены по 4 центрам.

В текстах первого и второго центров представлены лексические темы, изучаемые на началь-

ном этапе обучения («Моя семья», «Мой друг», «Мой родной город», «Мой день», «Наша группа», «Письмо Ахмеда», «Выходной день», «Семья Вейлуна», «Мы учимся на подготовительном отделении», «Город, в котором мы живём» и т.д.).

За счёт такого подхода коммуникативность обеспечивается уже на ранних этапах обучения, а также доступность в усвоении материала и открытость системы обучения. Число выделяемых центров зависит от контингента учащихся и целей обучения. Это позволяет ввести каждую тему постепенно, не перегружая учащихся, и в конце периода обучения получить запланированный результат.

Литература

1. Акишина А.А., Коган О.Е. Учимся учить: Для преподавателя русского языка как иностранного. М.: Русский язык. Курсы, 2002.
2. Савченко, Т. В. Методика РКИ. Обучение грамматике / Т. В. Савченко, О. В. Синева, Т. А. Шорина // Русский язык. – 2007. – 1-15 апр. (№ 7). – С. 20-26
3. Чубарова О.Э. Интересный учебный текст // Вестник ЦМО МГУ. Филология. Культурология. Педагогика. Методика. М.: ЦМО МГУ, 2006. № 6, С. 81-90

STRATÉGIES DE COMMUNICATION ET DE LANGUE DANS UN ENVIRONNEMENT MULTICULTUREL

Prosianyk O.P.

Maître de conférence, Docteur en sciences philologiques
Université nationale d'économie de Kharkiv Simon Kuznets
Département de la gestion des communications sociales

Lamaachi M.

Professeur
Université nationale d'économie de Kharkiv Simon Kuznets
Département des langues étrangères et de la communication interculturelle

---

Annotation:

L'article examine des stratégies de communication et de langue comme outils pour utiliser l'intelligence linguistique. On a analysé les composantes d'une stratégie linguistique réussie dans des environnements éducatifs et commerciaux.

Mots clés: stratégie linguistique, tactiques de communication, culture de terrain, influence linguistique

Dans la linguistique moderne et les méthodes d'enseignement des sciences humaines, le problème de la stratégie linguistique gagne en compréhension. Tous les changements dans la stratégie linguistique personnelle de l'enseignant des sciences humaines liés à la formation d'un thésaurus et d'une intelligence linguistique individuels, d'une stratégie linguistique individuelle et d'un espace. Au niveau du thésaurus linguistique individuel, nous entendons la présence de divers éléments et caractéristiques de l'information linguistique et de l'espace éducatif d'une personne en particulier. Un thésaurus linguistique individuel est basé sur les

langues verbales et des signes, qui sont les principales caractéristiques d'un espace linguistique et éducatif linguistique [2]. Le niveau d'intelligence linguistique individuelle implique la capacité d'une personne particulière à utiliser un thésaurus linguistique personnel pour la solution individuelle de diverses tâches situationnelles verbales et non verbales.

La stratégie linguistique individuelle implique la capacité d'une personne à utiliser pleinement son intelligence linguistique (principalement, les stratégies linguistiques du comportement) pour une analyse constructive de diverses tactiques de communica-

tion du comportement, ainsi que pour la réalisation de leur individualité, de leur caractère unique et originel. Un dictionnaire linguistique individuel contribue à l'actualisation de l'acte volontaire d'activité à ce titre.

Le niveau de l'espace linguistique individuel est compris comme la capacité d'une personne à établir librement des connexions et des relations avec d'autres espaces linguistiques personnels conformément aux valeurs spirituelles et éthiques, aux normes morales et éthiques du comportement verbal et non verbal, ainsi qu'à l'expérience de la communication dans les espaces socio-culturels.

Le statut linguistique d'un enseignant suppose, tout d'abord, une parfaite clarté dans la compréhension du problème de la formation d'un espace éducatif multiculturel holistique, dont l'un des aspects clés est la langue, ou plutôt le contexte multilingue.

Deuxièmement, l'enseignant doit mettre en œuvre à l'aide de divers moyens-symboles linguistiques de l'espace éducatif l'idée que toutes les composantes de l'éducation générale de la personne sont interconnectées, interdépendantes. D'une part, les compétences sont impossibles sans connaissances; toute activité, formation, communication sont invalides sans connaissances et compétences. D'un autre côté, l'éducation est un compor-

tement adapté aux connaissances dans l'espace socioculturel auquel se forme une attitude positive émotionnelle et créative spécifique, qui s'exprime à travers des symboles verbaux et non verbaux de l'espace éducatif multilingue de la personne en développement.

Troisièmement, l'espace d'information et d'éducation multilingue, dont l'environnement est le personnel de l'université et le porteur – l'identité de l'étudiant et du professeur, reflète leur comportement. C'est pourquoi, comme jamais auparavant, dans les conditions de construction d'une société juridique démocratique, la régulation de son propre comportement, qui s'exprime dans la synthèse de la culture interne et de l'expressivité externe (verbale et non verbale) pédagogiquement utile, est particulièrement pertinente. En d'autres termes, l'enseignant non seulement réalise, mais met également en pratique cette approche de la création d'un espace éducatif, qui est basée sur le principe multilingue, ainsi que les principes d'unité des aspects substantiels et procéduraux de l'activité, l'éducation dans tous ses éléments et à tous les niveaux. société, science, culture et personnalité.

Ainsi, la position de leader est l'enseignement multilingue, qui permet aux étudiants de naviguer dans l'espace mondial d'information moderne (cyberespace), de le comprendre comme un ensemble de réalisations de la société-

té humaine, de se préparer à une compréhension mutuelle et à une communication productive de différentes cultures, d'élargir l'accès à une «matrice de langue» étrangère et d'établir des télécommunications en langues internationales. En conséquence, une personne doit avoir une idée de la diversité et de l'estime de soi de différentes cultures, être capable de naviguer dans la société moderne, résoudre des problèmes typiques et problématiques en utilisant des formes symboliques verbales et non verbales de réflexion de l'activité mentale.

Dans le cadre de la formation d'une stratégie linguistique moderne, les domaines de recherche les plus prometteurs sont:

1. La définition des voies et moyens d'un développement efficace du langage comme système de signalisation; le maintien de la pureté de l'espace éducatif multilingue.

2. La création des conditions de l'existence linguistique unique d'une personne, en préservant l'originalité de ses activités linguistiques.

3. La définition de technologies efficaces et de stratégies méthodiques de soutien de l'atmosphère de compréhension mutuelle de l'enseignant et de l'étudiant en cours de travail, la cognition et la communication, la formation d'un métalangage de cognition éducative dans l'espace éducatif.

4. La création des conditions d'une communauté dans laquelle l'intégration des éducateurs permettra d'agir en tant qu'initiateurs d'un espace multilingue intégré écologiquement propre, à la fois dans l'établissement d'enseignement et en dehors de celui-ci.

Le multiculturalisme dans l'éducation et une approche multidimensionnelle, multidisciplinaire et interdisciplinaire du contenu des connaissances, assurant l'intégration des disciplines académiques, une interprétation significative des relations humaines avec la nature et la société – un moyen qui peut promouvoir l'auto-organisation mondiale de l'humanité et être une condition d'entrée dans une seule information mondiale l'espace éducatif et communicatif, et le travail constant de l'enseignant pour améliorer la stratégie linguistique individuelle – la source la plus importante d'amélioration du professionnalisme et des compétences pédagogiques.

L'Université de Surrey (Angleterre) a effectué des recherches pour déterminer le rôle de la stratégie linguistique dans les petites et moyennes entreprises (PME) situées au Royaume-Uni et pour analyser l'impact de l'anglais comme seule langue utilisant le marché du travail où l'anglais n'est pas une langue officielle. Les résultats montrent que les entreprises qui ont investi dans le développement de stra-

tégies linguistiques ont vu leurs exportations augmenter de 44% par rapport aux autres entreprises. Pour l'internationalisation, il est important d'adopter une stratégie de communication efficace à l'étranger. De plus, la connaissance des langues étrangères est l'un des principaux atouts d'un exportateur performant. Quels éléments les PME devraient-elles donc inclure dans leurs stratégies linguistiques?

Le premier élément nécessaire à la réussite d'une entreprise en termes de stratégie linguistique est bien entendu la traduction du site Internet de l'entreprise. La traduction de sites Web est un sujet pour les professionnels et nécessite une étude approfondie du marché si l'entreprise se concentre sur de sérieuses perspectives à long terme. L'anglais est la langue maternelle d'un peu moins de la moitié des internautes, ce qui signifie que plus de la moitié des internautes recherchent sur Internet des documents publiés dans leur langue maternelle. La traduction de contenu Web et son adaptation à d'autres cultures est la première étape vers l'expansion de l'entreprise. Par conséquent, de nombreuses entreprises choisissent souvent la langue de ce pays pour créer un site Web pour chaque pays. Par exemple, le portugais est la langue officielle du Brésil, du Mozambique, de l'Angola et du Portugal. Ces pays parlent plusieurs va-

riantes du portugais, qui s'accompagnent de traditions culturelles différentes. Pour optimiser les stratégies marketing, il est souhaitable de trouver certains points selon le pays de destination, tels que les devises, les nombres, les constructions idiomatiques, le jargon. Si un client lit le site Web d'une entreprise dans son pays en fonction de ses propres aspects culturels et linguistiques, il est plus susceptible de s'adresser vers vous.

Un autre moyen pour éviter les barrières linguistiques consiste à retirer les traducteurs des négociations commerciales. En effet, la participation des artistes interprètes aux négociations ou réunions d'affaires présente de nombreux avantages. Tout d'abord, leur expérience vous permet de transmettre votre message séquentiellement et d'éviter les malentendus linguistiques. Selon vos besoins, ils peuvent se produire simultanément ou séquentiellement. Deuxième avantage: l'interprète connaît les croyances et coutumes des deux cultures, il est en mesure de vous conseiller sur la manière de traiter avec une entreprise étrangère. Cela peut être très utile si vous travaillez avec des pays de pays complètement différents, comme la France et la Chine, par exemple, et cette approche améliore les relations commerciales.

La création d'un site Web en utilisant une langue étrangère et avec l'aide

d'un traducteur spécialisé augmente automatiquement les exportations, ce qui vous permettra d'établir une bonne relation de travail avec les clients actuels et potentiels. Les entreprises doivent investir dans la stratégie linguistique afin de s'adapter à un monde qui continue de s'internationaliser et d'utiliser les nouvelles technologies.

Sur la base des besoins ci-dessus d'une entreprise moderne, les établissements d'enseignement supérieur devraient former de futurs spécialistes dans le domaine de l'économie (au sens large) à partir de ces postes, à savoir, l'ensemble du cours d'enseignement des sciences humaines, par exemple, «Langue étrangère» ou «Culture et communications», a transmettre le contexte de la familiarisation, la mise en œuvre des stratégies de communication des stratégies de parole.

Par conséquent, de telles unités d'analyse ont été incluses dans le domaine de notre étude: vocabulaire spécifique, énoncé séparé, bloc de communication, textes de message. Les principaux composants du processus de communication verbale sont le destinataire, le message et le destinataire. L'étude de l'impact de la parole du point de vue du destinataire révèle un certain nombre d'intentions réalisées par étapes du destinataire associées à la transformation des structures sémantiques du destinataire. La phase prépa-

ratoire comprend des procédures d'adaptation, des présentations de l'auteur, des présentations de sujets, la formation d'un motif de perception d'un texte, la description d'une situation problématique à travers le prisme des significations personnelles du destinataire. L'étape principale de l'impact comprend les procédures de réforme des constructions catégorielles (croyances, valeurs et besoins) du destinataire; activités de motivation et de programmation; programmation de processus psychophysiologiques et similaires. L'étude de l'exposition à la parole dans la perspective du destinataire révèle la dépendance des transformations de ses structures sémantiques sur les caractéristiques d'interprétation, de compréhension et de compréhension du texte. En outre, l'acceptabilité du contenu significatif du texte des destinataires, reflète l'un des aspects de l'efficacité de l'impact du texte, a une dépendance sur les niveaux de la personnalité linguistique des destinataires.

L'influence linguistique au sens large est un transfert arbitraire et involontaire d'informations par le sujet au destinataire dans le processus de communication verbale sous forme orale et écrite, effectué par des moyens symboliques linguistiques, paralinguistiques et extralinguistiques et déterminé par les intentions conscientes et inconscientes du destinataire et le but de

la communication. communicative ou informative. L'influence linguistique a le côté opposé: c'est l'effet communicatif (résultat) qu'un certain message a sur le destinataire.

L'influence linguistique au sens étroit est l'influence exercée par le sujet sur le destinataire, qui est déterminée par les objectifs spécifiques du sujet du locuteur, qui comprennent la modification du contenu personnel d'un objet pour le destinataire, la restructuration des structures catégorielles de sa conscience, de son comportement, de son état mental ou psychophysiologique. processus [1]. Le concept du type d'influence linguistique est en quelque sorte lié aux concepts de stratégie linguistique, qui sont représentés par un ensemble d'actions linguistiques visant à atteindre certains objectifs de communication, et de tactiques de communication, ce qui signifie une ou plusieurs techniques linguistiques visant à résoudre la tâche de communication générale du locuteur. Cependant, le type d'influence linguistique n'est pas corrélé à la finalité communicative du locuteur dans toute situation de communication, mais à la fonction pragmatique commune à certains types d'énoncés. En d'autres termes, les types d'influence linguistique sont un ensemble particulier de telles déclarations sur la pragmatique. Quant aux tactiques communicatives, elles repré-

sentent l'utilisation directe de ces énoncés dans le langage. En distinguant les types d'influence linguistique, d'une part, et les tactiques communicatives, d'autre part, nous pouvons faire une analogie avec le langage et la parole: dans le premier cas, c'est un système de signes abstraits, code, dans le second – la mise en œuvre de ce code (et sa consolidation sous la forme de pratiques discursives pertinentes). Une certaine stratégie de communication dans une situation de communication donnée peut implémenter différentes tactiques de communication, c'est-à-dire contenir différents types d'influence linguistique. Par exemple, lors du choix d'une stratégie compromettante, des types de déclarations comme l'accusation, l'insinuation, le ridicule (types d'influence linguistique – évaluation et influence émotionnelle) peuvent être utilisés comme tactiques; lors du choix d'une stratégie de subordination – demande, persuasion, preuve (types d'influence linguistique – commandement, persuasion et argumentation). Ainsi, T. Stasiuk identifie les types d'influence linguistique suivants: influence sociale – salutations, adieux, recommandations, remerciements, excuses, promesses, etc.; influence à l'aide d'images artistiques: une histoire (une histoire, une histoire sur sa propre expérience ou l'expérience d'une autre personne) et une

image (description artistique); des informations : nouvelles, messages, informations, etc.; des preuves : justification, explication, description, explication, preuve, réfutation, interprétation, définition, généralisation, hypothèse, opinion, etc.; une argumentation : types de messages sont les mêmes que dans la preuve, mais avec une sélection spéciale de faits et un ordre des arguments pour convaincre le destinataire, parfois avec l'ajout du mode émotionnel-évaluatif, la manipulation des modes de pensée et de connaissance; un dialogue simulé : appels, questions rhétoriques, complexes pertinents pour l'interrogation; une persuasion : demande, offre, conseil, souhaits, encouragement, corruption, etc.; un appel : appel, slogan, agitation, publicité, présentation, auto-présentation, etc.; une commande : ordre, instruction, instruction, commande, exigence, interdiction, permission, ordre, rappel, désir, etc. Une coercition : menace, intimidation, volonté, etc.; une évaluation: éthique, esthétique, intellectuelle, utilitaire (éloge, approbation, condamnation), socio-juridique (défense, acquittement, condamnation, accusation);

un impact émotionnel : encouragement, consolation, plainte, plaisanterie, ridicule, vantardise, ressentiment, menace, expression d'émotions (par exemple : pitié, joie, surprise); programmation mentale : formules de codage, exclamations, phrases affectives-émotionnelles, affirmation, «commandes insérées» [2].

Toutes les situations d'apprentissage de l'exposition linguistique devraient fonctionner pour un seul objectif didactique: la volonté de l'étudiant d'interagir dans un environnement multiculturel, ce qui implique la formation d'une compétence communicative interculturelle.

Bibliographie:

1. Андрущенко В.П., Скубашевська О.С. Мовні стратегії як чинник освітніх інновацій. Філософські науки. 2010. Випуск 35. С. 133-147. [Електронний ресурс]: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/14234/1/Andruschenko.pdf>
2. Стасюк Т. Технології мовного впливу як компонент сучасної комунікації. Українська мова. 2010. № 1.С. 82-87. [Електронний ресурс]:
3. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/37674/08-stasiuk.pdf>.

